

Onsdagen den 16 Mars.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 och protokollsutdrag för den 15 innevarande månad.

§ 2.

Företogs val af nio ledamöter i det Femte Tillfälliga Utskott, som Kammaren beslutat tillsätta; och blefvo i sådan egenskap nu utsedde:

Herr <i>John Philip Ericson</i>	med 97 röster,	
” <i>S. G. von Geijer</i>	97	”
” <i>J. M. A. Grenander</i>	97	”
” <i>J. Mankell</i>	97	”
” <i>E. V. Almqvist</i>	96	”
” <i>Ola Jönsson</i>	96	”
Friherre <i>J. A. Gripenstedt</i>	55	”
Herr <i>Olof Larsson</i> i Nasta	55	” och
” <i>P. J. Warberg</i>	55	”

Sedan utgången af valet blifvit för Kammaren tillkännagifven, begärdes ordet af

Friherre Gripenstedt: Herr Talman! mine Herrar! Det har förut vid flera tillfällen varit mig nödvändigt att tillkännagifva min oförmåga att deltaga i Utskotts-arbeten. Min ombytliga helsa tillåter mig det nemligen icke; och jag finner mig derföre nödsakad att afsäga mig det förtroende, hvarmed Kammaren nu behagat hedra mig.

Med godkännande af Friherre Gripenstedts afsägelse, beslöt Kammarren att vid sammanträdet nästa lördag, den 19 dennes, utse annan ledamot i hans ställe i nämnda Tillfälliga Utskott.

§ 3.

Följande, en gång bordlagda ärenden föredrogos nu ånyo och blefvo, då yrkande derom gjordes, för andra gången bordlagda, nemligen:

Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 4,
Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 26—29,

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, och
Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 13.

Af dessa, nu för andra gången bordlagda ärenden skulle Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 26 - 29 till afgörande förekomma näst efter samma Utskotts Utlåtande N:o 25, samt Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 4 till slutlig behandling företagas i det sammanträde, som kommer att hållas Thorsdagen den 24 i denna månad.

§ 4.

Härefter fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 24, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Fjerde Hufvudtitel.

Förekom i ordningen.

Punkten 13.

Mom. a.

Bifölls.

Mom. b.

Härvid yttrade:

Herr Statsrådet Abelin: Herr Talman! mine Herrar! Utan tvifvel hafva Kammarens ledamöter, äfven de som dela Utskottets åsigt, att landets ställning kräfver utomordentliga åtgärder — ty såsom utomordentlig må man väl beteckna Utskottets åtgärd att för erhållande af de medel, som erfordras för beväringens vanliga öfningar, anvisa en för detta ändamål främmande, till Kongl. Maj:ts disposition ställd fond — funnit den motsägelse, som eger rum emellan Utskottets förslag och den derfor anförda motivering. Utskottet, som ganska riktigt erkänner angelägenheten deraf, att nästa års beväringsofningar icke undergå någon inskränkning, hemställer nemligen likväl, "att, om Kongl. Maj:t finner nödigt, att under nämnda år äfven andra klassens beväringsmanskap undergår öfning, Kongl. Maj:t då täcktes från allmänna beväringssonden anslå de för ändamålet erforderliga medel." Utskottet finner sålunda i sin motivering dessa öfningar angelägna, men uttalar det oakadt i sitt förslag en tvekan om deras vigt och gör dem slutligen genom det sätt, hvarpå medel dertill anvisats, omöjliga. Efter de förklaringar, som inför Riksdagen är afgifna af vederbörande Departements-chefer, deri den ene tillkännagifver sig finna dessa öfningar *oeftergiftiga*, och den andre förklarar, att fonden, såsom afsedd för andra ändamål än beväringsinstitutionens underhållande i sitt nuvarande skick, icke kan för de vanliga öfningarne med beväringen disponeras — vet man ej rätt, hvilketdera man skall mest beundra, antingen Utskottets okunnighet beträffande Kongl. Maj:ts åsigt om öfningarnes vigt

eller dess uppfattning af helgden utaf en af någon Konungens rådgifvare inför Riksdagen afgifven förklaring.

Hvar och en, som eljest är van att finna och som vill se, att förklaringar eller löften icke svikas, och framför allt den, som i det offentliga lifvet vill se att ordet respekteras, måste derfore i detta Utskottets förslag helt enkelt se en anslagsvägran; och måhända hafva äfven de Utskottsledamöter, hvilka tagit sin tillflykt till den, om ock milda, men icke dess mindre afböjande formen för sin afstyrkan, sjelfve åsyftat en anslagsvägran, för så vidt de icke anse sig ega rätt att förutsätta, att förklaringar, lemnade af Konungens rådgifvare inför Riksdagen, lättsinnigt gifvas eller lika lätt återkallas.

Då man emellertid erfar en anslagsvägran för ändamål, som man städse hittills ansett vigtiga. och som icke minst denna Kammare såsom sådana framhållit, då man finner en vägran af anslag för understödjande af en institution, på hvars upprätthållande nationen likväl eger berättigade anspråk och vid hvars utveckling den med allt skäl fäster sina stora förhoppningar och tryggar sig i fråga om bevarandet af det dyrbaraste, den såsom sådan eger — sin sjelfständighet, — då må man i sanning ega rätt att vänta, att stora och välgrundade anledningar skola finnas för en dylik åtgärd, så mycket heldre som den innebär ett ödesdigert steg för framtiden. Se vi då till motiverna för Utskottets förslag, så finna vi till en början, att det är med hänsyn till den allmänna ställningen i landet, som Utskottet funnit sig manad till det steg det tagit. Det vore måhända förmätet att med ledamöter af Stats-Utskottet tvista om hvad landets ställning, i den mening ordet här förekommer, kräver eller icke, och jag vill så mycket heldre afstå ifrån detta, som striden härom torde upptagas af någon bättre underrättad än jag, men visst är, att illa måste det stå till och bedröfligt vore det, om landets ställning icke skulle medgifva att gifva uppfostran åt dess söner, i den riktning som gör dem skickliga att inträda i leden bland fosterlandets försvarare, och som är egnad ingifva dem en anda, som säger dem, att det ock finnes något annat att leva för än dagens små bekymmer. I sanning! der ställningen i ett land är sådan der står det illa, mycket illa till.

“Men,” säger Utskottet, “vi vilja icke inställa öfningarne, endast att omkostnaderna derför tagas af de för bevaringsinstitutionens utveckling besparade medel, af hvilka för öfrigt Kongl. Maj:t sjelf i dess Proposition till sista Riksdagen föreslagit att använda någon del till dessa öfningar.“ Härvid är dock att märka, att då Kongl. Maj:t framställde detta förslag, så afsåg det institutionens “vidare utveckling“ och ej dess uppehållande vid torftigt lif. *Då* var det fråga om ökade öfningar för bevaringen, på samma gång som uppoffringar af alla slag ifrågasattes för arméens organisation. *Nu* gäller det deremot endast att bekosta sedan lång tid tillbaka genom lag påbjudna öfningar, och det icke blott utan att några ökade utgifter ifrågakomma, utan under det att ganska betydliga besparingar på hufvudtiteln egt rum.

Utskottet säger vidare, att Kongl. Maj:t af denna fond afsett ett belopp af 200,000 R:dr för första uppsättningen af beklädnads-, rems- och utrednings-, utrednings- och trossersedlar åt det manskap, hvarmed nummer-

styrkan vid arméén skulle komma att ökas, och anser, att, om man afslår den Kongl. Propositionen i detta hänseende, medel kunna tagas af denna fond, för att i stället bestrida det nu ifrågavarande behovet, utan att någon så väsentlig minskning af fonden kunde uppkomma, att svårighet skulle möta för disponerandet af nödiga medel till de ändamål, för hvilka fonden ursprungligen är afsedd. Så vida det emellertid kan anses lända till beväringensinstitutionens vidare utveckling att förse beväringen med sådan beklädnad, att den blir likställd med den stamtrupp, tillsammans med hvilken den skall öfvas, och icke längre behöfver stå vanlottad och så att säga utpekad vid sidan af den — att se till, det beväringensunglingarnes helsa under öfningstiden icke äfventyras, och att de i händelse af mobilisering kunna stå fullt utrustade; och så vida det anses förenligt med institutionens utveckling, att beväringen vid sina öfningar erhåller sådant tak öfver hufvudet, så att icke den och dess persedlar af alla slag genom väderlekens åverkningar må taga skada, hvilket nu torde vara fallet, sedan de för dess räkning befinthliga, i tolf år begagnade täkten blifvit nära utslitna, — så har det visat sig, och på detta rum blifvit ådagalagdt, att fonden är för ändamålet otillräcklig, och att de tilltänkta och delvis förberedda förbättringarne — för hvilka, om fonden nu skingras, medel inom kort måste af Riksdagen begäras — icke, utan att derjemte använda regementenas särskilda beklädnadsfonder, kunna åstadkommas.

Men, frågar man, huru kan Kongl. Maj:t då ifrågasätta att använda en del af fonden till beklädnad af en stamtrupp, såsom än mera främmande för fondens ändamål? Jag har från detta rum besvarat denna fråga, och jag upprepar det, att å de orter, der stamtrupp icke finnes, der är beväringen särdeles illa lottad i afseende å dess öfningar och blir det ännu mer i händelse af en mobilisering. Man erinre sig, att inom denna stamtrupp finnes en talrik grad af befäl och andra viktiga beställningspersoner, som icke kunna undvaras, och att det måste lända till institutionens utveckling, att beväringen äfven i dessa orter blifver ändamålsenligt ordnad och i händelse af krig likställd med landets öfriga beväring i afseende å stöd och ledning.

Skulle man slutligen i den omständigheten, att öfningarne med andra klassens beväring i år inställas vilja se likgiltighet från krigsstyrelsens sida för institutionens utveckling och deraf hemta något stöd för ett ringaktande af densamma, så hvilat sådant på ett fullkomligt misstag. Jag har för denna åtgärd inför Riksdagen — den enda allmänhet, inför hvilken jag anser mig ega någon slags ansvarsskyldighet — gifvit skäl, hvilkas giltighet icke ens oförsyntheten kunnat jäfva, och de yttranden, jag afgifvit i ämnet, liksom mina åtgöranden, torde bära vittne derom, att jag har för afsigt att af institutionen göra det bästa möjliga, utan att dock vilja förvandla den till en sådan folkbeväpningsarmé, som, för så vidt den borde ega tillbörlig styrka, skulle till följd af dermed förenade uppoffringar af tid och medel, blifva outhärdlig.

Då jag föreslog Kongl. Maj:t inställande af 1868 års regementsmöten med indelta arméén, skedde det till en del af samma skäl, som nu kommo mig att föreslå inställandet af detta års möten med andra klassens

klassens beväring, men jag har likväl icke hört någon förebrå mig bristande intresse för indelta arméens bestånd och utveckling. Och jag förklarar äfven hvarje antydning om liknöjdhet för beväringensinstitutionens utveckling falsk och obefogad. Jag har icke lemnat något tillfälle obegagnadt för att efter bästa förmåga och med de tillgångar, som stått mig till buds, verka för förbättringar af vårt försvarsväsende, men jag har icke heller kunnat förbise min pligt att vaka deröfver, att icke Statens medel utan motsvarande nytta användas, och jag har derföre, utan afseende på det gillande eller ogillande, som kunde komma mig till del, vidtagit sådana anordningar, som jag ansett nödiga och med min nyssnämnda pligt öfverensstämmande. Då jag nu till slut lägger Kammarens ledamöter på hjertat, att icke genom ett bifall till Utskottets förslag vedervåga uppehållandet af en institution, på hvars utveckling vårt försvar är i så hög grad beroende, så må detta icke misskännas; likasom det ej må misstyckas, att jag ställer till Kammaren en uppmaning att icke genom bifall till förslaget förneka sig sjelf och de hedrande åsigt, den förut hyllat. Jag anhåller, att Kammaren måtte bifalla Kongl. Maj:ts Proposition i denna punkt

Herr von Geijer: Jag deltog ej i den diskussion, hvilken här förgick angående frågan om båtmanshållets öfverflyttande till landtförsvaret, men representanten kan stundom känna sig uppfordrad att, äfven sedan beslut är fattadt, tillkännagifva sin ställning till frågan; och jag erkänner att jag var emot antagandet af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i ämnet, och afgaf min röst i öfverensstämmelse dermed.

Men detta var uteslutande af principiela skäl, mot hvilka jag ansåg frågans realitet af jemförelsevis mindre betydelse, på samma gång jag fann densamma särdeles väl öfverensstämmande med och inpassad på nuvarande arméförhållande.

Det är likaledes af principiela skäl jag går att här motsätta mig Stats-Utskottets Betänkande och yrka antagande af Kongl. Maj:ts nådiga förslag.

Det kan icke nekas, att ju icke Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen af den 19 Januari 1869 angående användande af beväringensfonden, så väl till beväringens öfvande år 1870, som ock till betäckande af då ifrågasatta kostnader för indelta arméens rekrytering, må hafva kunnat i någon mån föranleda Stats-Utskottet, under dess bemödande att reglera budgeten utan nya skattebidrag, att nu hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att, om Kongl. Maj:t finner nödigt, att under år 1871 öfva andra klassens beväring, då från Allmänna Beväringsskatten anslå de för sådant ändamål erforderliga medel.

Men dels stod detta då framlagda förslag i nära sammanhang med en tillämnad organisation, hvilken, om den hade vunnit Riksdagens bifall, hade medfört vidare förslag om användande af flera, landtförsvaret tillhöriga fonder för andra ändamål än de, hvartill de nu äro disponerade, och dels kunde Riksdagens möjliga afslag på Kongl. Maj:ts nådiga Proposition af den 19 Januari 1869 ej behöfva medföra rubbning i beväringsskattelagen för år 1870, emedan 1870 års statsreglering fastställ-

des, efter det att Kongl. Maj:ts Proposition kunde vara af Riksdagen antagen eller afslagen. Om deremot Stats-Utskottets förslag nu antages, blefve Kongl. Maj:t tvungen att, antingen, mot dess åsigt, använda beväringsskatten till andra klassens beväringsexercis år 1871, eller ock att, mot dess åsigt, nödgas inställa andra klassens öfningar samma år.

Det förefinnes sålunda den väsendtliga skillnad mellan Kongl. Maj:ts nådiga Proposition af den 19 Januari 1869 och Stats-Utskottets föreliggande förslag, att Regeringen då *underställde* Riksdagen ett förslag, men att Riksdagen nu, om Stats-Utskottets Betänkande antages, skulle söka påtvinga Kongl. Maj:t ett alternativ, hvilket Riksdagen väl vet att Kongl. Maj:ts Regering ej accepterar.

Skillnaden är ganska betydlig, både till form och verklig påföljd.

Om Representationen nu antager Stats-Utskottets Betänkande, går den i sanning att visa en oförväntad likgiltighet för det nationela försvarets utveckling, då den, för sin del, ifrågasätter behovet af andra klassens beväringss vapenöfvande äfven för nästkommande år.

Jag tror att denna Kammare är varmt tillgifven det nationela försvaret, sådant det tänkes i indelningsverkets aflösande och en, efter våra förhållanden öfvad beväring, och jag har inträdt i Representationen med den, kanske naiva, föreställning att hon ej allenast ville utan motstånd bevilja nuvarande anslag till beväringens vapenöfningar, utan äfven skulle finnas benägen att, under en följd af år, öka beväringsskatten och hos Kongl. Maj:t anhålla om vidare utsträckning af årliga öfningstiden för denna beväring, intill dess — och målet ligger ej i ett ouppnåeligt fjerran — densamma finge en effektiv vapenöfning, ej mycket understigande den, som den yngre delen af indelta arméén innehar. Då ville, så synes mig, det blifva än mera svårt än nu, att förorda indelningsverkets kvarvarande, för att i sig, sin dyrhet oaktadt, upptaga, och blifva ledare för en vida talrikare af landets intelligentare krafter, till en del bestående beväring.

Det har ofta blifvit sagdt, att indelta soldaten är den billigaste i Europa, och Herr Krigsministern har här, under gårdagen, anført de siffror, hvilka visa detta förhållande. Jag känner dessa siffror och erkänner deras riktighet — men det är att dervid bemärka, att man i denna beräkning ingen hänsyn tager till verkliga öfningstiden under vapen. Att en ännu billigare soldat kan erhållas, om vapenöfningstiden än mera nedsättes, är att förmoda; men tager man i betraktande den, som mig synes, högst viktiga faktor, det militära öfningsarbetet, som för en viss kostnad erhålles, så visar sig indelta soldaten å andra sidan som den dyraste soldat i Europa, den engelska möjligen undantagen.

Jag uppmanar Kammaren att, med afslående af Stats-Utskottets Betänkande, antaga Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om 600,000 R:dr till beväringens öfvande nästkommande år.

Herr Hedengren: Då jag måste erkänna mig såsom upphofsman till Stats-Utskottets förevarande förslag, anser jag mig skyldig redogöra för de orsaker, som föranledt detsammas framläggande inom Utskottet.

Utskottet hade att välja emellan två förslag, det ena Kongl. Maj:ts Proposition om en förhöjning af 100,000 Riksdaler i anslaget för bevä-

ringsmanskapets vapenöfningar, hvarigenom detta anslag för framtiden skulle komma att utgöra 600,000 Riksdaler, och första utgiftsafdelningens förslag att väl bevilja denna summa, men att hänvisa Kongl. Maj:t att bestrida densamma ur Allmänna Beväringsskatten. Då jag ej kunde gilla detta förslag såsom alltför radikalt, men tillika insåg att, om man ville gå Kongl. Maj:ts önskan till mötes, det blefve nödvändigt att besluta en ökad beskattning, må det medgifvas att jag befann mig i en svår belägenhet. Å ena sidan kunde jag icke sätta i fråga att beväringsskattens vapenöfningar skulle inställas, emedan jag är öfvertygad om att dessa äro nödvändiga, derest vi vilja hafva en krigsduglig armé, och å andra sidan ville jag icke stöta Regeringen, hvars medlemmar jag högt värderar, genom att biträda förslaget om Beväringsskattens minskande med ett så stort belopp som 600,000 R:dr. För att komma ur denna svåra dilemma framställde jag det nu föreliggande medelvägsförslaget i hopp att derigenom kunna sammanjemka de stridiga åsigtorna. Detta förslag innehåller att medel skulle anvisas af Riksdagen till vapenöfningar för första klassens beväring under år 1871, men att, om Kongl. Maj:t fann nödvändigt, att under nämnda år äfven den andra klassen underginge öfning, Kongl. Maj:t då täcktes från Allmänna Beväringsskatten anslå de för detta ändamål erforderliga medel. Jag tog mig friheten föreslå summan 250,000 Riksdaler, emedan en högre militärperson inom Utskottet uttryckt förhoppning om att hela kostnaden för beväringsskattens årliga öfningar skulle kunna nedbringas till ett lägre belopp, eller till 500,000 R:dr, genom iakttagande af större stränghet vid beväringsskattens utbetalningar, hvarigenom antalet beväringssynglingar komme att minskas, och om Herren ger oss ett godt år, är det att förvänta att provianteringspriserna nästkommande år blifva lägre än de sednare åren, så att äfven härigenom nedsättning i kostnaderna åstadkommes.

Det gifves, mine Herrar, tillfällen, då representanten befinner sig i en kinkig ställning. Å ena sidan vill man icke stöta Regeringen, eller träda Kongl. Maj:ts prerogativer för nära, men å andra sidan är man förpligtad att se landet till godo; och att i en tidpunkt som den nuvarande, då förhållandena kunna anses vara normala, taga sin tillflykt till en så utomordentlig åtgärd som att öka beskattningen, skulle säkerligen uppväcka stora bekymmer i landet, hvarest, såsom en hvar af oss vet, klagan öfver de *nuvarande* skatterna redan är ganska stor. Under sådana förhållanden ansåg jag att man kunde hänvisa till en mindre del af Allmänna Beväringsskatten, hvilken, såsom vi veta, uppkommit genom friköpningsafgifter och vid 1869 års slut utgjorde 852,929 Riksdaler 39 öre. Af fonden har hittills endast ett ganska litet belopp blifvit använt till det ursprungliga ändamålet, beväringsskattens ytterligare utveckling genom beväringsskattens aflöning till bildande af reservbefäl. På grund häraf ansåg jag att det icke kunde ligga något orätt eller stötande i en underdånig hemställan till Kongl. Maj:t, om icke någon del af denna fond, heldre än att förhöja skatterna, kunde användas till bestridande af kostnaderna för andra klassens beväringsskattens nästkommande år, i synnerhet som jag höll före att ett sådant användande icke kunde sägas vara främmande för fondens syfte och jag trodde att Kongl. Maj:t icke skulle kunna tveka i valet emellan att pålägga folket ökad beskattning och denna

fonds delvisa användande. Jag hyser fortfarande denna åsigt, oaktadt jag med ledsnad hört att Herr Krigsministern icke kan biträda densamma.

Jag är Herr Finansministern tacksam för det han i går förklarade sig vilja acceptera ett förslag, hvarigenom besparingar å Femte Hufvudtiteln skulle öfverlemnas till statsverket, men jag kan icke inse, hvarföre det skulle vara mera omöjligt att få använda någon del af Allmänna Beväringsfonden till bestridande af Statens utgifter under 1871 än dessa besparingar på Femte Hufvudtiteln. Men, äfven om ifrågavarande besparingar användas för 1871 års statsreglering, uppkommer likväl en icke obetydlig brist, för hvars fyllande man således måste antingen tillgripa den af Kongl. Maj:t föreslagna skatteförhöjningen eller, såsom Utskottet hemställt, använda Allmänna Beväringsfonden. För att visa detta, tager jag mig friheten framlägga följande beräkning. De tillgängliga besparingarne äro: besparingen å beväringens beklädnadsanslag 160,000 R:dr; af Herr Finansministern medgifven öfverflyttning från Femte Hufvudtiteln 49,000 R:dr; flottans underhållsmedel 468,000 R:dr; besparing å ett reservationsanslag för spanmålsupphandling 122,000 R:dr; besparing genom inställandet af andra klassens beväringsexercis för innevarande år 250,000 R:dr, och lägger man härtill tillökningen i bränvinsskatten, uppkommen genom antagandet af en million kannors större tillverkning 700,000 R:dr, så blifva tillgångarne ökade med ett belopp af 1,749,000 Riksdaler. För fyllande af statsverkets behof har Kongl. Maj:t föreslagit dels en förhöjning af bränvinsskatten med 10 öre på kannan, hvilket, med antagande af 12,500,000 kannors tillverkning, skulle bereda en inkomst af 1,250,000 R:dr, dels ock en tilläggsbevillning å 550,931 R:dr, summa 1,800,931 Riksdaler. Men de tillgångar, jag nyss onämnde, uppgingo endast till 1,749,000 R:dr, och således uppkommer en brist å 51,931 R:dr. Denna brist, i och för sig sjelf af ringa betydighet, torde dock komma att antaga större dimensioner, om man tager i betraktande tvänne omständigheter. Den ena är, att det torde vara ganska problematiskt, huruvida bränvinstillverkningen under året verkligen kommer att uppgå utöfver det af Kongl. Maj:t beräknade beloppet 12,500,000 kannor. Detta beror helt och hållet på årsvexten och vi kunna nu omöjligt säga huru förhållandena komma att gestalta sig till hösten. Vi kunna möjligen få missväxt eller svagare skörd och det är derföre svårt att på förhand antaga att bränvinstillverkningen skall komma att fortgå i samma förökade skala i höst som under den sednast förflutna månaden.

Den andra omständigheten, som icke får förgätas, är, att Kongl. Maj:t, till bestridande af Riksgälds-kontorets utgifter intill 1871 års slut, tagit i beräkning, bland annat, af 1869 års bankovinst, 1,500,000 Riksdaler. Banko-Utskottet har visserligen hemställt att detta belopp af 1869 års bankovinst må anvisas för Statens allmänna behof, men tvänne af denna Kammares ledamöter hafva uti Utskottet häremot reserverat sig och föreslagit, enligt min tanke ganska riktigt och på goda grunder, att af bankovinsten, enligt nu för rättadt bokslut, uppgående till 1,642,930 R:dr 94 öre, endast två tredjedelar, eller 1,095,287 R:dr 29 öre, måtte anvisas till Riksgälds-kontoret för Statens allmänna behof. Om detta skulle blifva Riksdagens beslut, hvilket ju icke är alldeles omöjligt oaktadt det starka motstånd, som tvifvelsutän kommer att uppstå mot detta för-

slag, kommer den af Kongl. Maj:t påräknade bankovinsten att minskas med 404,713 Riksdaler, och lägger jag denna summa till den af mig förut uppgifna bristen 51,931 R:dr, blir hela bristen 456,644 R:dr. Således torde Herrarne finna att, äfven med beräkning af besparingarne å Femte Hufvudtiteln, en betydlig brist förefinnes att fylla. Jag tror derföre att det är oförsigtigt att, innan man känner till hvilket belopp bränvinstillverkningen kan komma att uppgå, uppgöra en statsreglering, utan att dervid taga i anspråk alla de tillgångar och besparingar, som äro disponibla på Hufvudtitlarne. Att hopa medel på en ferd för hvilken man för närvarande saknar användning, under det man föreslår en ökad beskattning, anser jag högst olämpligt; hvarför då icke i stället använda tillgångar, som finnas för tillfället obehöfliga.

Det har blifvit sagdt, att Stats-Utskottet handlat i inkonstitutionel anda, då det föreslagit Kongl. Maj:t att för ifrågavarande behof använda en ferd, som blifvit ställd till Kongl. Maj:ts enskilda disposition. Jag har icke kunnat finna detta, men skulle verkligen förhållandet vara sådant, är jag ingalunda den, som vill framställa ett yrkande, som vore grundlagsvidrigt. Kongl. Maj:t har aldrig tvekat att till statsverkets behof föreslå representationen användande af bankovinsten, oaktadt banken står under Riksdagens styrelse och disposition och nu har till och med denna vinst blifvit beräknad redan innan bokslutet var gjordt och vinstbeloppet sålunda känt. Då jag icke kan anse ett sådant förfarande inkonstitutionelt af Kongl. Maj:t, kan jag icke heller finna att det bör synas inkonstitutionelt och förnärmande för Kongl. Maj:t, om Riksdagen i underdånighet hemställer om användande af en för tillfället oanvänd fond, oaktadt densamma står under Kongl. Maj:ts dispositionsrätt. För öfrigt, om vi skulle få ett godt år och bränvinstillverkningen till följe deraf komme att ökas till det belopp man nu förespeglat, kan ju nästkommande Riksdag blifva i tillfälle att anvisa medel till öfning af andra klassens beväringssällskap utan att behöfva vidröra Allmänna Beväringsskatten, men då man icke på förhand kan beräkna sådana gynnsamma förhållanden, som möjligen kunna inträffa, men också uteblifva, anser jag för min del säkrast att till fyllande af behoven använda denna befintliga tillgång. Kunde, i stället för att använda Allmänna Beväringsskatten, besparingar på andra håll göras, ledande till målet: undvikande af skatteförhöjning, vore jag villig att afstå från Utskottets hemställan i denna punkt, men innan detta sker, måste jag påyrka bifall till Stats-Utskottets ifrågavarande förslag.

Herr Ribbing: Det synes mig vara lämpligt, att Kammaren gör sig bestämdt reda för, hvad bifall till Stats-Utskottets förslag i förevarande punkt egentligen innebär. Utskottet har föreslagit att hänvisa Kongl. Maj:t att, derest han anser nödigt att nästa år öfva andra klassens beväring, bekosta dessa öfningar af Beväringsskatten.

I gällande beväringsslag, som blifvit antagen och godkänd af Konungen och Rikets Ständer gemensamt, stadgas, att af friköpeskillingarne skall bildas den s. k. Beväringsskatten, som ställes under Kongl. Maj:ts disposition att användas till beväringsskattens vidare utveckling. Det är på denna fond, som Stats-Utskottet nu föreslagit att hänvisa Kongl. Maj:t, för den händelse han skulle finna nödigt, att andra klassens be-

väring nästa år undergår vapenöfningar. Detta innebär till en början, att Riksdagen, med bifall till Stats-Utskottets förslag, skulle i *sin* hand taga denna fond eller dispositionen deröfver och, då Kongl. Maj:t begär anslag, svara: "der är fonden, tag medlen der!" Det vore sålunda *vi*, ej Kongl. Maj:t, som skulle disponera öfver fonden. Hvad innebär detta? Det vore först och främst, ett öfverflyttande af makt — ty, mine Herrar, disposition af medel är makt — från Regeringen till Riksdagen. Jag har förut i en likartad fråga uttalat min åsigt, att det *nu* icke är rätta tidpunkten att i större eller mindre mån minska konungamakten och öka Riksdagens makt. Riksdagen är nu genom sin sammansättning och med årliga sammankomster utan tvifvel långt kraftigare än under fyr-ståndsrepresentationens tid med riksdagar endast hvar tredje år; och så vida jemnvigten emellan statsmakterna är ett oundgängligt vilkor för ett sannt konstitutionelt statsskick, så fordrar ovilkorligen en kraftfullare representation också en kraftigare konungamakt. Det torde sålunda just i närvarande tidpunkt finnas större skäl att söka göra konungamakten starkare, att öka dess energi, än att vidtaga åtgärder för dess försvagande. Detta har äfven sin tillämpning i förevarande fall. När jag uttalar denna åsigt, har jag ingalunda glömt hvad som passerat beträffande Handels- och Sjöfartsfonden. Jag har icke förgätit, att, sedan vid en riksdag en motion väckts om öfverflyttande till Riksdagens disposition af nämnda fond på vissa vilkor och med vissa undantag, den saken då gjordes till en kabinettsfråga, men att vid följande riksdag Regeringen sjelf erbjöd sig att, med undantag af vissa dispositioner derå, ställa fonden till Riksdagens förfogande. Detta, säger jag, har jag icke glömt, men det ändrar icke i ringaste mån min åsigt. Jag anser det konstitutionela samhällsskicket med en kraftig Representation också fordra en oförsvagad konungamakt, och jag anser under sådana förhållanden lika vådligt, om konungamakten försvagas på det sättet, att Riksdagen emottager makt från Konungen, erbjuden af ministrarne, som om Riksdagen annorledes tillskansar sig en del af konungamakten. Effekten deraf blir i alla fall densamma. Skilnaden är endast, att i förra händelsen Riksdagen och Regeringen sjelf samverka till den sednares försvagande; i den sednare samma verkan vinnes utan en sådan samverkan. Men vidare. Här finnes en lag, som säger, att Kongl. Maj:t har Beväringsfonden till sin disposition och tillika anger det ändamål för hvilket densamma af honom skall användas. Nu föreslås af Stats-Utskottet, att Riksdagen skall tillägna sig dispositionen af denna fond för att sedan *änyo* ställa den till Kongl. Maj:ts förfogande, men för ett *annat* ändamål än det som finnes i lagen omnämndt. I dubbelt afseende således skulle Riksdagen, genom att bifalla detta förslag, bryta mot en behörigen stiftad och befastad lag genom att mot lag taga sig dispositionsrätt öfver fonden och derefter mot lag använda den. Det är fåfängt man försöker häremot invända, att det af Kongl. Maj:t begärda anslaget skulle vara till samma ändamål som fondens, ty *bibehållande* af en institution är icke detsamma som *utveckling* deraf. Jag skulle mindre säga om saken i formelt afseende, om förslaget afsåge att ändra gällande lag: då vore Riksdagen åtminstone i sin goda rätt. Men att bibehålla en gällande lag och föreslå brott emot den, det torde vara det sämsta Riksdagen kan taga sig till. Gerna medger

jag att för Konung och Riksdag, för de båda statsmakterna, icke finnes något juridiskt lagbrott i egentlig mening, ty det finnes ingen myndighet öfver dem, som kan stifta lag och tvinga dem till dess efterlefnad, men detta upphäfvor icke i någon mån den bindande betydelsen af gällande lag äfven för statsmakterna. — Tvärtom hvarje utaf någondera af dem begånget brott emot lagens leder till en despotisk utöfning af makten, d. v. s. till godtycke och laglöshet, som vanligen kan finnas lika väl hos Riksdagen som hos Regeringen, till sina följder lika förderlig hos den ena som hos den andra. Riksdagen bör ej vänja sig att begå lagbrott. Det vore lika förderligt för det konstitutionela samhällsskicket i det hela som det vore ett dåligt tecken för nuvarande representations eget bestånd, ty hvarje godtycklig makt bär just såsom sådan i sig sjelf fröet till sin undergång.

Jag medger, att förslaget är af Stats-Utskottet så till vida väl uppställt, att derigenom föreslås, det Riksdagen måtte anhålla, att, "om Kongl. Maj:t skulle finna nödigt att öfva beväringen", han måtte taga medlen af fonden. Man kan nemligen säga, att man sålunda hemställt till Kongl. Maj:t, om han för sin del vill begå detta lagbrott eller ej, och att man på det sättet vältrat skulden ifrån sig sjelf. Detta hjälper dock icke i sak, ty disposition lärer väl Riksdagen ändock hafva tagit sig öfver fonden; men redan *det* strider emot gällande lag. Och äfven att vältra skulden för användningssättet ifrån sig är endast skenbart, ty när det säges: "Om Kongl. Maj:t vill o. s. v., frågas, om man verkligen kan sätta i fråga detta "om"? I den Kongl. Propositionen, som vid 1859 års riksdag afgafs med förslag till ny beväringsslag, säger Kongl. Maj:t, att "såsom ett oeftergifligt vilkor måste tagas i beräkning, att genom uttryckligt lagbud den skyldighet till två års vapenöfning, som genom penningeanslag för ändamålet vid förliden riksdag tillkom, varder äfven för kommande tider fastställd." Och i Riksdagens skrifvelse angående den af densamma omarbetade beväringsslagen heter det: "i förslaget har ock bibehållits den utsträckning i tiden för vapenöfningarne, hvilka vid sistlidne riksdag bestämdes till två möten i stället för ett och som befunnits högst nödig för att derunder kunna bibringa beväringsslaget erforderlig insigt i vapentjenst." Begge statsmakterna hafva således förklarat att det är högst nödigt, att beväringen undergår två års möten. I 10 § af beväringsslagen angifvas ock förhållanden, som gifva Kongl. Maj:t rätt att, äfven då icke krigstid är, utkommendera alla beväringsslag, eller större eller mindre del af dem, och när i en följande § 14 säges, att, när icke dessa särskilda förhållanden ega rum, icke flera än två beväringsslag må uppbådas, så kan, i följd af anförda citater, meningen dermed endast vara att begränsa Kongl. Maj:ts rätt att under vanliga förhållanden ej uppbåda flera beväringsslag, ej att icke ens de *två* båda skulle öfvas.

Man har velat antyda såsom möjligt, att Kongl. Maj:t skulle anse mindre nödigt, att andra klassens beväring exerceras nästa år, eftersom Kongl. Maj:t genom Krigsministern föreslagit, att denna klass icke i år skall öfvas. Det bindande i den motivering, Krigsministern i Första Kamraren för denna sak afgifvit, vill jag lemna derhän. Det hör icke hit att undersöka giltigheten af de skäl, som då anfördes. Men ett faktum är, att Krigsministern då angaf speciella skäl, hvarför en inskränkning i

beväringsofningarne nu skulle kunna ega rum, men vid samma tillfälle, och på anförda skäl, förklarade, att för nästa år det vore på intet sätt lämpligt att beväringens exercis minskades. Man har sålunda icke blott i gällande lag i allmänhet, utan äfven genom en speciell, af Krigsministern afgifven, förklaring beträffande nästa års beväring visshet om, hvad Kongl. Maj:t under normala förhållanden är lagligen förpligtad till, och hvad han för nästa år är sinnad till i afseende på andra klassens beväring. Och Stats-Utskottet hade sålunda alls icke behöft ifrågasätta, "om Kongl. Maj:t finner nödigt, att andra klassens beväring öfvas." Jag frågar nu vidare, *hvarföre* Riksdagen skulle göra detta ingrepp på konungamakten, sjelf begå och tillråda Kongl. Maj:t att begå brott emot gällande lag? *Hvarföre* skola dessa utomordentliga och lagstridiga åtgärder vidtagas? Stats-Utskottet angifver härför egentligen trenne skäl. Utskottet säger först, att Beväringfondens egentliga ändamål *torde* hafva varit att utbilda och afföna beväringseliter, men att för detta ändamål endast ringa summor blifvit använda. "*Torde* hafva varit." Hvarifrån har Utskottet fått detta? Jo, derifrån, att i den Kongl. Propositionen i ämnet vid 1859 års riksdag står, att fonden skulle användas till befälsännens utbildande bland beväringsmanskapet.

Men här är att märka, att just detta förslag, dessa ord, ändrades af Rikstens Ständer, och att den af dem gjorda ändringen bifölls af Kongl. Maj:t. I nu gällande lag står det icke heller, att utbildning af beväringseliter är fondens ändamål, utan att den är ämnad att användas till *beväringens* inrättningens ytterligare utveckling.

Men, säger man, kanske det ändå icke behöfts någon större del af fonden för detta ändamål? Då får jag erinra, att Herr Finansministern i sitt svar på Grefve Posses interpellation i denna Kammare uppgifvit, hvartill de medel skulle användas, som på fonden funnes besparade, nämligen till underhåll och anskaffande af ylleunderkläder, af baracker och kapotter åt beväringen, allt till summor, som hoplagda, till och med öfverstiga de besparingar, fonden egde, och att riktigheten af denna uppgift har sedermera äfven blifvit af Herr krigsministern bekräftad.

Nu kan det möjligen sättas i fråga: är detta en utveckling af beväringsinrättningen, eller är det icke ett annat ändamål än hvad som i lagen är afsedt? Ja, jag medgifver att förseende med kläder och baracker visserligen icke är detsamma som exercis och öfningar och så till vida skulle kunna sägas icke vara en användning för det med fonden afsedda ändamålet. Men männe beväringen kan vara utan kläder och ändå exercera, och utan baracker? Har det visat sig ändamålsenligt, under våra kalla vårar, att kläda beväringssynglingarne i linnebyxor och logera dem i tält? Jag tror nästan, med den lilla kännedom jag har om förhållandena, att jag kan säga att det icke visat sig ändamålsenligt alls. Och eftersom beväringen icke blott bör kunna slåss, när så behöfves och dertill öfvas, utan, såsom vilkor för att kunna göra detta, också behöfver kläder och tak öfver hufvudet, så lär det befinnas att, om också en sådan användning af fonden, som Kongl. Maj:t föreslagit, icke är behöfzig för exercisen, så är den likväl ett vilkor för att vapenöfningarne skola kunna riktigt och med fördel försiggå. Ett bevis härpå hafva vi i det gamla landtvärnet, ett slags beväring för sin tid, som hvarken hade kläder eller

föda, men slåss skulle den ändå och det fick den också göra. Jag tror icke att försöket med den beväringen slog så ut, att det kan uppmontra till ett nytt. Utgången visade att kläder och föda och tak öfver hufvudet också höra till beväringens utveckling.

Stats-Utskottet har såsom det andra skälet anført att, uti den nämnda Propositionen af den 19 Januari 1869, "Kongl. Maj:t jemväl ifrågakäst, att omförmälda fond skulle för bestridande af en del af kostnaderna för beväringens öfvande under år 1870 användas". Detta ordet "jemväl" visar hvad meningen är med upplysningen. Det är ett exempel som Kongl. Maj:t skulle gifvit på att göra detsamma som Utskottet nu föreslagit, och således om detta vore olagligt, så hade Kongl. Maj:t jemväl gjort sig skyldig till en olaglighet och Riksdagen trampade då redan banad väg, om den gjorde sammaledes. Hvilken är då denna Kongl. Proposition? Jo, det är den, i hvilken Kongl. Maj:t framlagt ett fullständigt arméorganisationsförslag; och till detta hörde bland annat, att beväringen skulle exercera icke blott i sina två första klasser, utan i flera, och icke blott den tid, som nu är bestämd, utan, om jag minnes rätt, dubbla tiden. Detta — en vidsträcktare exercisskyldighet och en längre öfnings-tid — kallar jag för en utveckling af beväringens institutionen. Att åter exercera tvänne klasser den tid som nu eger rum, detta är endast ett bibehållande af institutionen, ej någon utveckling af densamma — och således eger den af Utskottet anförda analogien i detta fall ej någon tillämpning alls.

Utskottets tredje skäl — och såsom väl synes hufvudskälet — är likväl att, kosta hvad det kosta vill, så få vi dock icke bevilja någon ny beskattning, och därför må man göra hvilka indragningar som helst. Jag har i afseende på det allmänna i denna sak haft tillfälle att yttra mig i går eftermiddag. Det folk, som icke anser sig hafva råd att försvara sin sjelfständighet och vidtaga de åtgärder som det därför erkänner vara nödiga, det folket skall icke begära att existera som sjelfständigt folk. Den talare, som före mig hade ordet, frågade hvarföre, då man hade hopade kassor, och utomordentliga åtgärder behöfdes, hvarföre man icke då använde dem, hvarföre mau icke åtminstone kunde i underdånighet fråga Kongl. Maj:t derom. Mitt svar är mycket enkelt: därför att lagen förbjuder en sådan användning; och frågan vore så till vida orimlig, som den är en fråga till Konungen, om icke han vill bryta lag.

Men härtill kommer för det andra, såsom ock under diskussionen i går visades, att ökad beskattning *icke* är nödvändig, äfven om anslaget till beväringen icke nedsattes, åtminstone efter min och flere andras tanke. Jag tog mig då friheten att i största korthet angifva det sätt, hvarpå jag tänkt mig att det skulle gå för sig att undvika både ökad bevilling och bränvinskatt. Detta antagande berodde dock, det erkännes, på trenne förutsättningar, den ena att bankovinsten skulle till hela sitt belopp öfverlemnas till statsverket, det andra att beräkningen af bränvinstillverkningen skulle något ökas mot hvad som skett i Kongl. Maj:ts Proposition, men ingalunda sättas till hvad den under de tvenne sista åren antagits uppgå, utan efter min beräkning till 13,400,000 kannor, således till 600,000 kannor mindre än den af Kongl. Maj:t nu kalkylerats. Den tredje och sista förutsättningen var, att åtskilliga andra utgiftsposter i de följande Hufvudtitlarne skulle få vika

för den nu ifrågavarande. Jag anser icke dessa nedsättningar så betänkliga, att de icke kunna företagas för ett sådant ändamål. Någon fara för statsbrist är således, enligt min tanke, icke för handen. I fråga om beräkning af bränvinsskatten, har den föregående talaren talat om att vi icke veta hurudan skörden kan blifva i år; och derföre ej nu kunde höja beräkningen af bränvinsskatten; men det veta vi aldrig, när vi göra upp budgeten, så att, skulle vi vänta derpå, så skulle vi aldrig kunna göra upp någon statsreglering. Vi sluta ur sannolikheter och sådana har också den ärade talaren sjelf citerat.

Då jag således för min del anser att hvarje förändring i maktställning mellan konungamakten och Riksdagen nu är oklok och sannolikt olycksbringande; att Stats-Utskottets förslag vore ett uppenbart lagbrott i dubbelt hänseende från Riksdagens sida, och tillika innefattade en uppmaning till Konungen att sjelf begå ett sådant brott; att vidare vilkoren för rikets försvar äro det som i första hand, om äfven med stora uppoffringar, måste tillgodoses; men att ändtligen de förespeglade ökade skatterna icke behöfva komma i fråga, så, utaf alla dessa skäl, får jag för min del yrka afslag å Utskottets hemställan, men deremot bifall till Herr af Klints reservation.

Herr Per Nilsson i Espö: Då jag i går, fastän varande ledamot af Stats-Utskottet, ej deltog i diskussionen, ehuru dertill framkallad af en ledamot i Kammaren, så vill jag nu, i likhet med en annan ledamot af Utskottet, i korthet gifva mina åsikter tillkänna, för att derigenom möjligen bespara representanten från Christianstad besväret att framkalla en lika obehaglig diskussion som den, hvilken i går här egde rum, ehuru jag icke kan hoppas att vinna bifall åt Utskottets förslag, då icke mindre än sexton ledamöter af Utskottet reserverat sig mot detsamma. En del af dem har yrkat bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, med nedsättning af beloppet till 500,000 R:dr, men då man tager i betraktande, huru man skall kunna få statsregleringen att gå ihop, om man beviljade alla utaf Kongl. Maj:t begärda anslag, så måste man söka att spara både ett och annat på summor, som kunde vara värda att hålla på. Jag har icke en sådan förskräckelse för ökade skatter som en del talare här visat, ty äro vi frikostiga i att bevilja anslag, så måste vi också å andra sidan vara frikostiga i att bevilja medel till deras uppfyllande. Å andra sidan fanns det inom Utskottet sex reservanter som ville att hela kostnaden för beväringsens öfningar skulle anvisas att utgå från beväringsfonden. Denna åsigt kunde jag för min del icke biträda. Jag understödde derföre det förslag, som framlemnades af Herr Hedengren, att Utskottet skulle tillstyrka Riksdagen att bevilja medel till första klassens beväringsexercis.

Hvad den andra klassen vidkommer, så lär förhållandet vara att första klassen i år exercerar med gamla gevär, men till nästa år möjligen kommer att exercera med nya; och om det någonsin skulle kunna komma i fråga att indraga ett anslag till beväringsens öfningar, så vore det väl då, när det är fråga om att en och samma bevärings skulle det ena året öfvas i ett slags exercis och det andra året i ett annat. Skulle likvisst behovet att öfva äfven andra klassen nästa år vara så trängande, att Kongl. Maj:t ansåg nödvändigt att exercera den, så vore det, ansåg Ut-

skottet, skäl att då hänvisa Kongl. Maj:t till Beväringensfonden. Om det då vid nästa Riksdag skulle inträffa, att fonden behöfde användas till andra nyttiga ändamål för beväringens vidare utveckling, så hade ju Kongl. Maj:t tillfälle att innan dess komma fram med en proposition och begära fyllnad utaf detta anslag och derigenom, då fondens tillgångar måste förskottsvis användas, visa Riksdagen huru nödvändigt det varit att nu bevilja detsamma. Jag understödde detta förslag derföre att jag, från min synpunkt betraktadt, tyckte att det icke skulle vara ett så gruffigt lagbrott som den siste talaren här ansett det för och icke heller kunde tro att det skulle vara så anstötligt för Regeringen, som alltid sökt att gå folkets önskningsar till mötes. Regeringen har i så många hänseenden gjort sig förtjent af folkets tacksamhet, att jag icke kunde ana att hon skulle taga så stor anstöt vid en sådan anhållan från Riksdagen, i synnerhet vid ett tillfälle sådant som detta, då man har så svårt att få statsregleringen att gå ihop. Man hör alla här i Kammaren tala om sparsamhet, men vid hvarje punkt säger man: "Ja, jag vill gerna spara, men icke här utan i en annan punkt, ty denna är så nödvändig," och då är det ganska svårt för Stats-Utskottet att komma fram med ett förslag som icke kan klandras i den ena punkten eller den andra, och Utskottet har ju icke makt att göra annat än framlägga ett förslag. Det står Kammarren fritt att afgöra, om den vill bifalla det eller icke, och vid det slutliga afgörandet i afseende på inkomster och utgifter måste Utskottet bjuda till utomordentliga medel, höja skatterna, om Riksdagen varit för frikostig i att bevilja anslagen.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Kolmodin: Herr Talman! Från Upsalabänken har en så fullständig utredning af denna frågas legala ställning blifvit meddelad, att jag anser mig högst lindrigt behöfva att i mitt anförande vidröra detsamma. Deremot tror jag, att det finnes en annan sida af saken, som väl kan vara värd ett närmare skärskådande.

Herr Krigsministern antydde i slutet af sitt anförande, huru föga ett beslut, öfverensstämmande med Stats-Utskottets hemställan i denna punkt, skulle komma att harmoniera med de beslut och de uttalanden rörande hithörande förhållanden, som i denna Kammare vid flera föregående tillfällen förekommit. Indelningsverket har egentligen icke hos denna Kammares majoritet varit hvarken älskadt eller uppuret. Uttalanden hafva beständigt, alltsedan år 1867, ifrån denna majoritets sida med mer eller mindre styrka blifvit framburna, alla gående ut derpå, att man ville hafva en lindring i det nuvarande indelningsverket, eller allra helst rent af en affösning af detsamma. Just ett sådant beslut fattade denna Kammare vid 1867 års riksdag. Gå vi längre fram i tiden till år 1869, så finna vi, att Kammarrens majoritet till hälften nedsatte det af Kongl. Maj:t äskade anslaget till indelta arméens vapenöfningar. Då sistnämnda beslut fattades, antog jag för min del, att bredvid det rent ekonomiska i detsamma låge ett uttalande i samma riktning som i det föregående beslutet, ett uttalande emot den indelta arméen, hvilken — jag tror det, ehuru jag icke kan stödja min uppfattning på några djupare militäriska insigter — torde vara en ganska besvärlig och tung institution. Jag har visserligen under

gårdagens diskussion, hvilken medförde många underliga upplysningar, fått höra, att det den gången egentligen alls icke gällde afgörandet af en penningfråga, utan utredandet af en vigtig konstitutionel grundsats rörande Riksdagens rätt öfver de ordinarie anslagen. Så vidt jag kan minnas, vidrördes dock icke här i Kammaren denna sida af saken med ett enda ord, utan man talade då som nu uteslutande om nödvändigheten af att göra besparingar.

Men är det så, att det den gången var fråga om en stor konstitutionel grundsats och alls icke om penningar, så kan man genom denna af Stats-Utskottets högtärade ordförande meddelade upplysning lätt förmås att misstänka, det vi äfven vid detta tillfälle hafva att lösa något vigtig konstitutionelt och politiskt problem, och icke blott eu sparsamhetsuppgift. Som jag emellertid icke eger blick för den högre politiken, och således ej förmår att i hvarje fall afgöra, hvilketdera må vara händelsen, antingen fråga är om en besparing, eller möjligen om ett dylikt politiskt problem, så nödgas jag taga sakerna så enkelt som möjligt, och ser då i 1869 års beslut endast en åsyftad besparing, verkställd på ett sätt, som otvetydigt gifver tillkänna majoritetens åsigt om vårt indelningsverk. Fortgår jag vidare till 1870 års riksdag, till gårdagens diskussion, så afhandlades då frågan om öfverflyttande till landtförsvaret utaf en del af det för flottans behof öfverflödiga båtmanshållet, något som ju i och för sig syntes ganska ändamålsenligt; men majoritetens inom denna Kammare gamla, om jag så får säga, ovilja för indelningsverket gjorde sig dock så väl under diskussionen som vid voteringen gällande. Man ville icke hafva denna öfverflyttning verkställd. Jag anser detta såsom ett ytterligare uttalande i den riktning jag antydt, och förmenar att i alla dessa beslut finnes en otvetydig konsekvens. Man kan visserligen säga, att voteringen i går afton rörande anslaget till indelta arméens vapenöfningar skulle kunna anses innebära en motsägelse, men, mine Herrar! jag måste här uttala såsom min bestämda öfvertygelse, *att den voteringen gälde icke en blott och bar penningfråga*. Det låg i den ja-proposition, som då framställdes, äfven en annan, och voteringens utgång — jag är förvissad derom såväl men hänsyn till mig sjelf som många andra af Kammarens ledamöter — berodde på *en moralisk reaktion*. Således — jag påstår det — finnes allt hittills en bestämd konsekvens i denna Kammarens behandling i frågor rörande försvarsverket.

Nu gäller det emellertid, huruvida icke ett bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt skulle innebära någonting alldeles nytt i den vägen. Det har mången gång blifvit sagdt om oss landtmän, att vi vilja hafva bort indelningsverket och derföre tala om allmän värnepligt, men att, om denna en gång skulle komma till utförande, så skulle vi icke vilja hafva den heller. Ja, en sådan beskyllning har blifvit mot oss i allmänna tidningar framkastad och på många håll upprepad. Nu utgör väl bevaringsinstitutionen den enda form inom vårt försvarsväsende, ur hvilken systemet af allmän värnepligt skulle kunna utvecklas, och skulle vi ådagalägga, att vi icke ville vårda den, så hade vi i och med det samma underskrifvit befoegenheten af den nyssnämnda beskyllningen; och det vilja vi väl icke.

Af den ärade representanten från Upsala har blifvit framställt, hvad det slut, till hvilket Stat-Utskottet i förevarande punkt kommit, egentligen innebär, och jag behöfver alltså icke dervid uppehålla mig. Det är sannt, att Utskottet kort förut i samma Betänkande på sidan 17 uttalar sig varmt för beväringinstitutionen och behöfligheten af dess öfning; men vänder man om bladet, så har bladet vänt sig i dubbel mening, och det låter då helt annorlunda. Om det, säger här Utskottet, skulle befinnas nödigt, att andra klassens beväringssmanskap öfvas år 1871, så kan Kongl. Maj:t taga de dertill behöfliga medlen ur allmänna beväringss-fonden, men måhända är detta alls icke nödigt eller behöfligt. Det är klart utaf hela uppställningen af denna slutpunkt, att Riksdagen genom bifall till densamma skulle ställa Kongl. Maj:t i det svåra dilemma, att antingen lenna andra klassens beväring nästa år utan öfning, eller också taga medel dertill ur en fond, som, genom Konungs och Riksdags gemensamma beslut, för ett annat ändamål blifvit ställd till Kongl. Maj:ts disposition, samt derigenom hafva godkänt den grundsatsen, att Riksdagen eger rättighet att för framtiden förbise alla dylika förhållanden och att ensidigt rycka till sig dispositionsrätten öfver allehanda fonder, äfven om densamma genom oförtydbar lag är Kongl. Maj:t tillförsäkrad.

Man må tolka Utskottets mening huru som helst; hvad jag nu sagt framgår omedelbart af de ordalag, Utskottet använt, och då förhållandet är sådant, kan jag icke underlåta att anföra några ord af den ärade ordföranden i Stats-Utskottet, hvilka han yttrade här för ett par dagar sedan, då fråga förevar om anslag för adjungerande af ledamöter i våra Hofrätter. "Hofrätternas arbetsordning," sade han, "är grundad i lag, och så länge denna lag är gällande, får man underkasta sig densamma." Jag menar, att äfven dispositionsrätten öfver beväringss-fonden är grundad i lag, och så länge denna finnes, vill jag, enligt anvisning af Stats-Utskottets ärade ordförande, respektera densamma. Mig synes dessutom, att försöket att kringgå eller annullera denna lag, innebär någonting ganska vådligt, och jag tager mig friheten — eftersom jag icke tilltror mig kunna finna bättre uttryck sjelf — att till stöd för denna åsigt låna några ord från samma källa, jag nyss citerat. Grefve Posse yttrade nemligen här-om dagen vid debatten om nedsättning i Första Hufvudtiteln: "De, som önska en sund och successiv utveckling af vårt konstitutionela statsskick, må akta sig för, att genom dylika försök komma alltför fort." Jag instämmer på det allra fullständigaste i denna åsigt, och jag tror det vara ådagalagd, att i denna punkt af Stats-Utskottets Betänkande föreligger just ett sådant försök, mot hvilket varningen gäller, samt att om Riksdagen skulle sätta denna framställning i handling gent emot tydlig och bestämd lag, så vore vi ej blott *på väg att komma* för fort, vi hade allaredan *kommit* för fort.

Det har efter allt detta varit för mig svårt att förklara, huru Stats-Utskottet kommit till det slut, som föreligger. Den enda tydning, som med afseende härå varit mig möjlig, har jag trott mig spåra i ett uttryck af den ärade ordföranden i Stats-Utskottet, likaledes förekommande uti hans yttrande rörande den ifrågasatta nedsättningen af anslaget å Första Hufvudtiteln. "I vårt nya statsskick", utlät sig Herr ordföranden, "är representationen så stark, att en indragning af denna Hufvudtitel icke är

af nöden; vi behöfva icke denna tumskruf.“ Jag tager således för gifvet, då jag icke på annat sätt kan förklara det resultat, hvartill Stats-Utskottet kommit, att detsamma måtte vara en tumskruf, konstruerad i denna nödens tid, för att kunna derigenom undvika hvarje ökad beskattning. Jag tillåter mig med anledning deraf förklara, att jag öfverhufvud taget anser förfärdigandet af dylika instrumenter vara ganska farligt, emedan man icke under vexlande förhållanden vet, på hvilkas fingrar de till slut komma att sitta. Och sedan nu den värde representanten från Upsala i går framlagt ett förslag till statsreglering, som visar, att densamma kan gå ihop utan skatteförhöjning, vågar jag säga, att denna tumskruf är i alla afseenden lika obehöflig som den förra. Visserligen är det sannt, att detta statsregleringsförslag icke kommit från Stats-Utskottet, ej heller utförts under det storartade dramat af en interpellation; men det kan det oaktadt vara lika tillförlitligt. Jag vill emellertid icke yttra mig vidlyftigare derom nu, emedan jag icke ännu varit i tillfälle att fullständigt sätta mig in i detsamma.

Af hvad jag sagt torde vara klart, att, under det jag till fullo erkänner den stora vådan af en ökad beskattning och icke dertill vill bidra, jag dock vågar påstå, att det finnes äfven andra slag af ansvar, som hvila på en representant och som han icke vid utföandet af sitt kall får eller kan förbise. Så anser jag det vara för honom ett ansvar, att icke genom ständiga ryckningar från den ena åsigten till den andra, från den ena synpunkten till den andra, sätta Regeringen ur stånd att fatta, hvad man egentligen menar, liksom han ock synes mig böra, vid så vid viktiga frågor som försvarsväsendet, icke ensamt se på den rent ekonomiska sidan af saken, utan äfven derpå, att man, sedan man tillkännagifvit en åsigt, i allo handlar så konsekvent, att man blir fullt förstådd. Ett ytterligare ansvar ligger äfven deruti, att man icke genom att ständigt sätta allt på rörlig fot, så att säga, tvingar Regeringen att ordna administrationen blott för åtta månader i sender, efter hvilken tid allt åter kastas om hvartannat af en följande Riksdag. Slutligen anser jag att det vore särdeles vådligt, om detta "går-an-system" i afseende å vårt försvarsväsendes ordnande skulle blifva gällande, hvarigenom man till sist skulle bringa vårt landt försvar derhän, att vi -- i likhet med Stats-Utskottets ärade ordförande, som för en tid sedan hade det sorgliga utropet: "Vi hafva ingen flotta!" -- inom kort nödgades tillägga: "Vi hafva icke heller någon armé!"

Det är således klart, att jag icke kan rösta för bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt, utan kommer jag i stället att biträda deras mening, som yrkat, att förevarande anslag till beväringens vapenöfningar må utgå med samma belopp som hittills, eller 500,000 R:dr.

Herr Hierta: Denna fråga har på visst sätt redan genom gårdagens debatt blifvit så utförligt behandlad, att jag icke skulle besvärat Kammaren med att begära ordet, om icke det egna förhållandet här synes hafva inträffat att Stats-Utskottets ledamöter befinna sig på de anklagades bänk och det således måste anses vara en skyldighet för hvar och en af dem att för Kammaren redogöra för sina motiver till det slut, hvori Utskottet stadnat.

Den siste ärade talaren har satt i fråga, huruvida det egentliga motivet till Utskottets förslag legat i bemödandet, behovet oeh begäret att åstadkomma besparingar, eller om det vore något politiskt problem som låge derunder. Jag vill icke inlåta mig på att söka förklara hvad han kan hafva menat med det sednare uttrycket, men jag tager aldeles för gifvet och jag hoppas att Kammaren skall instämma med mig deruti, att vid hvarje riksdag och icke minst vid denna, det är ett ekonomiskt problem att få debet och kredit att gå ihop. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, hurudana förhållandena voro vid Riksdagens början, vid den tid då Utskottet tillsattes. Regeringen, misströstande om att vid de för handen varande tillgångarne få debet och kredit att gå ihop, hade föreslagit en tillökning uti ett par beskattningstitlar, för att afhjelpa denna svårighet. Jag hemställer till Kammarens ledamöter sjelfva, huruvida icke detta gjorde en obehaglig sensation i landet. Jag har icke så mycket korrespondens från landsorten som de flesta af ledamöterna i denna Kammar, men jag har hört sägas att det väckte ett allmänt och stort upseende att det i fredstid icke skulle kunna finnas annat medel än att öka beskattningen, först och främst i afseende å bränvinstillverkningen, hvars resultat väl torde vara ganska problematiskt, och sedan i afseende på den allmänna bevillningen. Det är en känd sak, en känd historisk erfarenhet, jag vill icke precisat nu fälla något omdöme om hvad vigt man skall gifva åt detsamma i afseende på visheten, men emellertid är det en erfarenhet som vi hafva gjort, att allt från det nuvarande konstitutionela systemets första tillkomst efter 1809 års revolution det alltid varit en omsorg hos Regeringen — i synnerhet låg det Carl XIV Johan om hjertat — att den allmänna bevillningen icke skulle ökas utöfver ett visst belopp, och detta ligger redan uti sjelfva grundlagens stadgande, som befaller Stats-Utskottet att tillse hvilka inkomster som kunna vara att påräkna på ordinarie väg och hvilka som genom bevillningar skola fyllas. Måhända är det denna omständighet — ovaan vid ökad bevillning — som till en del gjort denna obehaglig sensation i landet; ty man kan icke säga att det är en beskattning som landet icke skulle kunna bära, men för exemplets skuld väckte det dock en viss rädsla, det lärer icke kunna nekas. När Kongl. Maj:ts nådiga Proposition afgafs, så trodde jag att det var en allmän mening, åtminstone hos en stor del af denna Kammar, utan att derföre vilja lägga Regeringens ledamöter något sorts moraliskt lyte till last för öfrigt, att man ansåg det såsom ett nog starkt bevis på misströstan och ett fattigdomsbevis för landet, att man icke kunde hitta på några besparingar, ej finna något annat sätt att fylla statsbristen än genom att öka bevillningen, särdeles som det icke är längre än ett par riksdagar tillbaka då man måste göra en sådan tillökning genom tilläggsbevillning och förhöjning af tullen på ett par artiklar. Utskottet har således verkligen ett ekonomiskt problem att lösa, och uti 39 § Riksdags-ordningen står det, att det åligger Utskottet "att granska, utreda och uppgifva Stats- och Riksgäldsverkens tillstånd och förvaltning samt föreslå ej mindre hvad till fyllande af deras behof erfordras, sedan nödiga indragningar och *besparingar* blifvit iakttagna, än" etc. I följd af denna föreskrift ansågo Stats-Utskottets ledamöter det vara deras skyldighet att se efter, om det funnes några tillgångar att anlita, utan att Utskottet skulle vara nödsä-

kadt att instämma med Regeringen uti förslaget att öka bevillningen, och jag åtminstone ansåg för min del att det ekonomiska problemet skulle vara af sådan beskaffenhet för Utskottet, att Utskottet alldeles icke skulle göra Regeringen någon tjänst, om Utskottet genom uppgifvande af några befintliga tillgångar kunde befria Regeringen från det obehag, som nödvändigt måste ligga uti, att under freden komma och säga till landet: "Vi hafva icke kunnat undgå att öka beskattningen". Detta var nu den egentliga anledningen, hvarföre Utskottet sökt att finna någonting som skulle kunna, då Utskottet icke ansåg sig kunna bestämdt tillstyrka inställandet af beväringens exercis, leda till att få någon del utaf den befintliga fonden till dess bestridande, utan att behöfva anslå det särskilda anslag för ändamålet, som Kongl. Maj:t begärt. Utskottet ansåg således att detta anslag kunde tagas i anspråk för att fylla luckan mellan debet och kredit.

Jag ber att, då Utskottet här blifvit ganska hårdt anklagadt, få fästa uppmärksamheten på några delar af dess resonnement, för att med anledning deraf hemställa, huruvida deri kan ligga någon egentlig usurpation af Riksdagens eller Kongl. Maj:ts rättigheter. Utskottet säger, pag. 17: "I sådant hänseende förekommer, att den, jemlikt Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860, af friköpsafgifter bildade, Allmänna Beväringensfonden vid 1869 års utgång funnits ega en behållning af 852,929 R:dr 39 öre. Denna fond, som är ställd till Kongl. Maj:ts nådiga disposition för beväringens utbildning, torde hufvudsakligen varit afsedd till aflöning åt beväringens eliter, men då denna utväg, inom sjelfva tillämpningen icke visat sig motsvara de förhoppningar, som dervid varit fästade, hafva utgifterna från fonden varit så obetydliga, att de utgjort för år 1866 5,615 R:dr 84 öre, för år 1867 15,545 R:dr 66 öre, för år 1868 11,847 R:dr 11 öre och för år 1869 12,564 R:dr 81 öre. Uti den nådiga Propositionen, angående Statsverkets tillstånd och behof, har Kongl. Maj:t utaf nämnde fond afsett ett belopp af 200,000 R:dr för första uppsättningen af beklädnads-, rems-, utrednings- och trosspersedlar åt det manskap, hvarmed till följd af föreslagna reglering af indelta infanteriregementens och korpsers styrka, den effektivt tjänstgörande nummerstyrkan vid arméen skulle komma att ökas. I händelse af Riksdagens bifall till hvad Utskottet under punkten 1:o här ofvan föreslagit, skulle emellertid någon utbetalning af nämnda medel icke ifrågakomma, och Utskottet anser derföre nämnda fond utan olägenhet kunna åtminstone för bestridande af kostnaderna för ena klassens öfningar anlitas, utan att derigenom skulle föranledas någon så väsentlig minskning af fonden, att dymedelst svårighet skulle möta för Kongl. Maj:t att disponera nödiga medel till de ändamål, för hvilka fonden ursprungligen är afsedd. Uti nådig Proposition till sistförsamlade Riksdag af den 19 Januari 1869 har Kongl. Maj:t jemväl ifrågaställt, att omförmälda fond skulle för bestridande af en del af kostnaderna för beväringens manskapets öfvande under år 1870 användas."

En ärad talare, som här alltid höres med mycket nöje och som jag skulle vilja företrädesvis benämna Kammarens undervisande ledamot, har gjort sig särdeles stor möda att med dialektisk skicklighet bevisa, att det är ett

ett lagbrott, som Kammaren håller på att begå, om den lemnar sitt bifall till Utskottets Betänkande, derföre att beväringslagen, bland andra bestämmelser den innehåller, öfverlemnar åt Kongl. Maj:ts disposition hör ifrågavarande fond.

Jag ber i anledning häraf att få erinra att, skall en sådan sak som hör under Konungs och Riksdags gemensamma beslut, blifva föremål för lag, så kan lagen icke ensidigt brytas af den ene kontrahenten, men det måste väl icke finnas någonting, som hindrar honom att hemställa till den andre kontrahenten, huruvida denne icke behagar göra ett så beskaffadt medgifvande. Skulle man icke gå in härpå, så är det klart, att hvarje underdånig hemställer till Kongl. Maj:t om en förvaltningsåtgärd, så beskaffad att den gör behöfligt att för tillfället jemka Kongl. Maj:ts dispositionsrätt rörande allmänna hushållningen, också skulle vara ett lagbrott från Riksdagens sida. Så har man dock hittills aldrig ansett vara förhållandet.

Den värde talaren på andra sidan, som yttrade sig med så stort talent, har jemfört Utskottets hemställan med hvad som yttrades under debatten angående utvidgad arbetstid för Hofrätterna. Det svarades derpå, att denna redan var bestämd genom en lag, som först måste ändras; men jag ber att få fästa uppmärksamheten på skiljaktigheten mellan denna fråga och den som vi nu hafva att behandla. Der var det en lag, som rörde den enskilde, eller tredje mans rätt, och der kunde icke någon ändring ske annat än genom lagens föregående förändring. Här gäller det deremot icke tredje mans rätt, så vida man icke vill säga, att beväringsens rätt att exercera är dermed liktydig. Beväringslagen står således uti något annorlunda förhållande i detta afseende än lagen om Hofrätternas arbetstid.

Den undervisande ledamoten på denna sidan har förklaradt, att förslaget innebure en rubbning af, ett ingrepp uti konungamakten. Jag ber att få hemställa till Kammaren och till hvar och en af dess ledamöter, huruvida det på något sätt intränger på Konungens prerogativer, i det ena eller andra afseendet, i hans rätt att nämna embets- och tjenstemän, hans rätt att vara kyrkans högste styresman, hans rätt att vara högste befälhafvare öfver krigsmakten till lands och vatten, hans rätt att börja krig och sluta fred, hans rätt att ingå afhandlingar och förbund med främmande makter, eller någonting sådant. Jag kan icke finna, att det åstadkommer den aldri minsta rubbning uti någon af dessa rättigheter, som innefattas uti de kungliga prerogativerna. Det är endast en hemställan till Kongl. Maj:t, huruvida kan täcktes göra det eller det. Man har velat åstadkomma en besparing, som man trodde icke skulle vara ovälkommen äfven för Regeringens ledamöter. Det tillkommer mig icke att och jag vill icke heller nu, sedan Första Kammaren med stor pluralitet afslagit Utskottets förslag, tillmäta mig att bedöma, huruvida Regeringens ledamöter skulle kunna finna sig af uttrycket af Riksdagens opinion, om denna, hvilket nu icke är sannolikt, skulle förklara sig för förslaget, föranledda att gå in på detsamma. Man har sagt, att det innebure ett förryckande af ett stort och vackert ändamål, beväringsens utveckling. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att, ehuru jag icke vill tillmäta

mig att kunna säga, i hvad mån förslaget kunde inverka på beväringssituationen, men en tendens till, en medverkan till en sådan utveckling har ända sedan beväringsslagens tillkomst år 1859 visat sig från Riksdagens sida genom de ganska betydliga anslag, som blifvit gjorda för skarpskytteväsendet, hvilket också ledt derhän, att Kongl. Maj:t förklarar, att de skarpskyttar som lärt sig exercis och fått betyg deröfver skulle vara befriade från första årets beväringsofningar. Det är mycket möjligt att det är detta biträde från Riksdagens sida till skarpskytteväsendets utveckling, som föranledt att Kongl. Maj:t icke behöft röra ifrågavarande beväringssfond, och som således skulle göra det lättare och möjligare för Kongl. Maj:t och Riksdagen att gemensamt disponera öfver en del af denna fond vid ett tillfälle då det kan behövas för att få debet och kredit att gå ihop. Det är, som sagdt, alldeles klart att resultatet beror på Regeringens ledamöter. Om de icke kunna finna sig uti att gå in på en sådan Riksdagens åsigt, i fall den hade blifvit pluralitetens, så uppkommer ett särskildt fall, hvarom måhända nya strider kunde komma att ega rum; men jag tror icke att denna Kammare genom att bifalla Stats-Utskottets förvarande förslag uttalar något omdöme utaf misstroende eller missaktning för Regeringens ledamöter eller för Herr krigsministern. För egen del har jag med stor uppmärksamhet åhört det anförande Herr Krigsministern i går afgaf ifråga om ett annat Utskottets förslag, och jag får säga att hvad mig enskildt beträffar, om jag också till viss del är af olika mening mot honom, har det lojala sätt hvarpå han då yttrade sig, icke kunnat undgå att öka den högaktning man hade för honom. Jag kan icke finna, att det strider mot den lojalitet som skall råda emellan de begge statsmakterna eller minskar denna lojalitet, att göra en sådan hemställan till Konungen, och jag har icke af de speciösa inkast som under diskussionen blifvit gjorda kunnat finna mig föranledd att frångå den åsigt, att det utan att begå ett lagbrott är möjligt att göra en sådan hemställan till Kongl. Maj:t, som den hvarom här är fråga.

Grefve Posse: Den värde representanten från Gotland yttrade mycket riktigt, att sedan i går en moralisk reaktion inträffat bland åtskillige af Kammarens ledamöter. Jag förmodar att han med detta yttrande hänsyftade på sig sjelf. Jag föranledes till denna slutsats deraf, att han i går uppträdde som moralpredikant för Herr Jöns Pehrsson som opassande anföll Herrar Statsråden, men i dag åter sjelf tillåtit sig än värre insinuationer mot Stats-Utskottet i dess helhet och mot mig personligen. På samma gång jag erkänner att hans anförande var qvickt, och som sådant roligt att höra, finner jag likväl hans uppträdande vara allt annat än passande. Man eger utan tvifvel rätt till större fordringar på grannlagheten af Herr Kolmodin än af Herr Jöns Pehrsson, och hvad man stundom öfverser med hos den sednare kan ej gerna ursäktas hos den förre. Jag vill dock ej längre uppehålla mig vid denna obetydlighet utan öfvergår till sjelfva saken.

Frågans utgång i denna Kammare är i högst väsendtlig mån beroende af den uppfattning Kammaren kan hafva i afseende på statsregleringen och det sätt hvarpå den kan ordnas. Jag ber sålunda till en början att något få uppehålla mig vid denna detalj.

I går framställdes af Friherre Gripenstedt ett förslag till statsreglering, hvilket måhända i första ögonblicket syntes antagligt, och hvilket bland annat supponerade en högre bränvinstillverkning, än hvad som i den Kongl Propositionen beräknas. Herr Friherren ville ej godkänna den utväg Stats-Utskottet föreslagit att för statsbristens fyllande använda tillgängliga medel i statskassan, ty, sade Herr Friherren, det vore en pligt för ett sjelfständigt folk att för stora behof villigt underkasta sig uppoffringar och ökad beskattning. Äfven jag hyllar den grundsats, hvilken jag dock anser böra i vidsträcktare mån tillämpas än behofvet oundgängligen kräfver. Finnas deremot verkliga besparingar, stora eller små, som för Statens behof kunna användas, så anser jag äfven att dessa tillgångar böra anlitas; och att jemväl att Herr Friherren i praxis delar denna min åsigt, derom har jag erfarenhet af det sätt hvarpå han gick till väga vid den sista statsreglering han som finansminister framlade. Han använde nemligen då de tre föregående årens besparingar af hvarjehanda slag för att reglera ett års stat, ett tillvägagående som jag icke vill klandra. Denna utväg att hänvisa till besparingar, som verkligen finnas, måste alltid vara att föredraga framför att göra beräkningar på ovissa inkomster, som endast möjligen kunna uppstå, derest en större bränvinsproduktion verkligen inträffar. *Befintliga* tillgångar böra enligt mitt förmenande vid statsregleringens uppgörande vara att föredraga framför *kalkylerade*, hvilka sednare likväl hafva det obestriddiga företrädet att de lättare lämpa sig efter behofvet, äfven om det måste medgifvas att de icke uti egentlig mening kunna anses *fylla* det. Att bland inkomsterna uppföra stora inkomster af bränvin kan vara mycket beqvämt, men måhända icke alldeles försigtigt. Herr Finansministern yttrade i går, att han vid uppgörande af statsregleringen i främsta rummet eftersträfvat att beräkna inkomsterna så, att de med säkerhet skulle inflyta, och att han förutsett de hårda omdömen som en ifrågasatt skatteförhöjning skulle framkalla. Jemte det jag lyckönskar Herr Finansministern till, att vid statsregleringens uppgörande hafva erkänt nödvändigheten att undvika allt för sangviniska inkomstberäkningar, tillåter jag mig uttrycka den förhoppning, att Herr Finansministern icke heller nu, såsom det i går syntes, skall öfvergå till öfverdrifna och ovissa beräkningar af en omättligt stor bränvinstillverkning. För min del kan jag icke erkänna det vara klokt att enligt Friherre Gripenstedts förslag beräkna denna tillverkning så högt som till 13½ millioner kannor, och detta behöfves icke heller, så framt man besluter sig för att använda de tillgångar som finnas, i synnerhet i beväringssonden och på Femte Hufvudtiteln.

Man har förebrätt Stats-Utskottet att i denna fråga hafva öfverskridit sin befogenhet, och fäst sig vid den omständigheten, att beväringssonden, å hvilken Stats-Utskottet hänvisat, vore ställd under Kongl. Maj:ts disposition för denna institutions vidare utveckling. Huru detta sväfvande uttryck i 37 § af beväringsslagen rätteligen bör förstas, derom är man icke alldeles ense; och för att i detta afseende komma till en klar uppfattning, bör man gå tillbaka till urkunderna i denna lagstiftning. Man finner då af Kongl. Maj:ts Proposition till Rikets Ständer af den 12 December 1859, med förslag till allmän beväringsslag, att 12 § i densamma skulle erhålla följande lydelse: "af de sålunda inflyttna medel skall under

benämning af allmänna beväringssonden bildas en särskild tillgång att efter Kongl. Maj:ts disposition och emot vanlig redovisning användas till befälsämnen danande bland beväringssmannskapet“. I den skrivelse som vid öfverlemnande af beväringsslagen afläts till Kongl. Maj:t i Oktober 1860 säger Rikets Ständer, uttryckligen, att stadgandet i 37 § tillkommit af den anledning, att Kongl. Maj:t skulle blifva i tillfälle att bilda befäl inom sjelfva beväringen. Det torde sålunda icke kunna bestridas att, när Kongl. Maj:t fick denna dispositionsrätt öfver sonden, dermed afsågs att sonden skulle få användas endast för detta i skrivelsen uppgifna ändamål, men alldeles icke till något annat. Vid denna tid hyste man den djerfva förhoppningen, att genom de årliga intraderna af friköpningsspenningar kunna bestrida kostnaderna för öfning af 4,800 mans befälsämnen eller beväringsseliter, uppgående till ett beräknadt belopp af 400,000 R.dr. Men när denna plan skulle sättas i verkställighet, visade sig, att Regeringen till följd af hvarjehanda omständigheter icke kunde för det med beväringssonden afsedda ändamål använda mer än ett högst obetydligt årligt belopp. Så t. ex. utgjorde detta för år 1866 5,615 R.dr 84 öre, för år 1867 15,545 R.dr 66 öre, för år 1868 11,847 R.dr 11 öre, och för år 1869 12,564 R.dr 81 öre. Då Kongl. Maj:t nu icke eger rätt använda sonden för andra ändamål, än det af Rikets Ständer vid sondens öfverlemnande bestämda, har följden naturligtvis blifvit, att sonden i högst betydlig mån tillväxt, så att den för närvarande uppgår till den ansenliga summan 852,000 R.dr. Att Kongl. Maj:ts egen uppfattning af denna dispositionsrätt icke är fullt klar, visar sig deraf, att Kongl. Maj:t haft åtskilliga förslag om dess användande till baracker för beväringssmannskapet, uppsättning af remyt och persedlar till indelad trupp, rekrytering af indelta arméen, med flera ändamål till hvilka Kongl. Maj:t icke har rätt att använda sonden.

Vid det förhållande att sonden icke kunnat och sannolikt icke kan användas för det ändamål, hvartill den blifvit öfverlemnad, och då Kongl. Maj:t synes sjelf vara i förlägenhet om sättet att använda sonden, har Stats-Utskottet trots det vara fullt lämpligt att för kostnaden till beväringens öfningar hänvisa Kongl. Maj:t till denna sond. Långt ifrån att Utskottet ansett detta vara ett ingripande i Kongl. Maj:ts dispositionsrätt till sonden har Utskottet tvärtom trots detta förslag innebära ett sätt att utvidga denna Kongl. Maj:ts rätt att använda sonden.

Af hvad jag nu haft äran anföra torde framgå, att Stats-Utskottet vid framläggandet af detta förslag alls icke öferskridit den konstitutionella rättens grundsatser, hvarföre jag ock fortfarande yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Axel Bergström: Innan jag inlåter mig på den fråga, som föreligger till afgörande, önskar jag att med några ord få bemöta Herr Per Nilssons i Espö yttrande, att jag under gårdagens aftonsammanträde framkallat en obehaglig diskussion angående sjunde punkten af Stats-Utskottets förevarande Betänkande. I anledning af detta yttrande får jag erinra, att det icke var jag, utan Herrar Jöns Pehrsson, Ola Bosson Olsson, Sven Nilsson i Efveröd och, om jag ej missminner mig, Sven

Nilsson i Österslöf, hvilka genom yrkande på nedsättning i reservationsanslaget till indelta arméens och Wermlands faltjägare-regementes vapenöfningar, framkallade diskussionen. Hvad jag i saken vidgjorde inskränkte sig till att, när den påbörjade diskussionen höll på att utlockna af brist på bränsle, frambara en liten brand, som klart belyste situationen. Att den sålunda af mig åstadkomna belysning var för en och annan inom Kammaren obehaglig är jag så villig, som, när nu Herr Per Nilsson förklarar diskussionen hafva varit obehaglig, skyldig antaga. I denna, men icke i någon annan mening kan jag anses hafva föranledt en obehaglig diskussion. Deremot var jag utan all skuld till det oskickliga och opasande, som under öfverläggningens fortgång vidare timade.

Hvad nu angår sjelfva saken, vill jag söka behandla den, såsom den Romerska historieskrifvaren uttrycker sig, *sine ira et studio*, utan vrede och våld. Må grundsats kämpa mot grundsats, icke person mot person. Striden gäller nemligen en utomordentligt vigtig grundsats, hvilken redan af åtskillige förutgående talare blifvit behörigen framhållen; och i likhet med desse måste jag motsätta mig ej mindre hvad Utskottet i sitt Betänkande utan äfven hvad sex skiljaktige Utskotts-ledamöter, alla tillhörande denna Kammare, uti afgifven reservation, i strid mot hvad jag anser riktigt och rätt, föreslagit, och som tyckes i mer eller mindre mån finna understöd utaf oppositionen inom denna Kammare. Det låter nemligen icke förneka sig, att vi hafva en opposition, och att den funnits till allt sedan representationsreformen genomfördes. Hvad denna opposition bär i skölden, hvad som utgör dess hjertas innersta tankar och uppsåt kan icke blifva föremål för bedömande. Att vedervåga sådant vore att intränga på ett område, som städse bör vara fridlyst. Deremot torde det vara både lagligt och tillständigt att bedöma oppositionens tankar, så vidt de framträd i förslag, yrkanden och påståenden. Efterforskar man då, hvilka stora tankar lifvat och lifva denna opposition, hvilka befruktande idéer till samhällets omgestaltung och nydaning den alstrat; så vågar jag, utan att medvetet göra mig skyldig till någon orättvisa, svara: *inga*. För min del har jag hos oppositionen icke kunnat finna någon annan ledande grundtanke än den att i likt och oliket göra indragningar och åstadkomma besparingar eller att, såsom det heter, iakttaga den största sparsamhet. Detta är visserligen en ganska vacker, men tillika en mycket negativ grundsats. Under yrkanden om dess tillämpning förbiser man alltför lätt, att den moderna rätts- och kulturstaten kräfver så stora utgifter och uppoffringar af sina medlemmar, att ett ensidigt fasthållande af grundsatsen eller lagen om den största sparsamhet kan komma Statens utveckling att stadna, ja rent af gå tillbaka. Vill man fortfarande åtnjuta alla kulturrens och civilisationens välsignelser och fördelar; då får man icke alltid tänka på att bereda sig denna njutning till möjligaste bästa pris, utan, äfven om sådant icke kan ske utan någon uppoffring, underkasta sig de bördor, som af fördelarne betingas och motsvaras.

Troget vidhållande sin grundsats har oppositionen under sin snart fyraåriga tillvaro städse sökt efter samlade fonder eller kassor att använda och efter ordinarie anslag att indraga; och den har vid denna riksdag fäst sin blickar på den så kallade beväringfonden, hvares tillkomst och

beskaffenhet nu mera får anses vara för hvarje Kammarens ledamot väl bekant. Jag tillstår öppet, att jag icke är någon vän af systemet att bilda särskilda kassor och fonder, hvilka hvarje för sig erfordra särskild förvaltning. Detta system är i uppenbar strid med den moderna statsförvaltningens väsende och ledande grundsatser, hvilka bjuda, att Staten endast bör hafva en kassa, till hvilken alla inkomster inflyta, och hvarur alla utgifter bestridas. Således, fastän jag icke kan åt en sådan i sig sjelf riktig anordning tillerkänna namn, heder och värdighet af ett finanssystem, än mindre af ett nytt finanssystem, utan anser den rätt och slätt såsom en i sig sjelf föga betydelsefull förändring i bestående förvaltningsformer, skall jag dock städse finnas villig att, när fråga i behörig ordning väckes om indragning eller öfverflyttning till Statens allmänna kassa af nu befintliga särskilda fonder och kassor, dertill medverka; ty anvisande af särskilda tillgångar för bestridande af särskilda statsutgifter öfverensstämmar, såsom jag nyss antydde, icke med nutidens åsichter om lämpligaste sättet för ordnande af finansförvaltningen, utan är en kvarleva utaf feodalistiskt åskådningssätt. I sammanhang härmed och med afseende på det sätt, hvarpå Stats-Utskottet i Betänkandet N:o 25 angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Femte Hufvudtitel sökt användning för reserverade behållningar å de flera under samma hufvudtitel uppförda anslag, tillåter jag mig uttala en tanke, som under mitt öfvervägande af samtliga de till statsregleringen hörande frågor hos mig uppstått, nemligen att det vore särdeles önskligt, att finans- eller statsregleringsåret, hvilket för närvarande sammanfaller med kalenderåret, finge anses börja och således äfven sluta sednare än detta. Om finansåret räknades till från och med den 1 Maj till och med den 30 April, vunnes derigenom enligt mitt förmenande, flera ganska väsendtliga fördelar. Riksdagen, som för närvarande sammanträder i början af löpande finansår, komme, om tiden för dess sammanträde blefve oförändrad, att vara tillsammans vid slutet af det löpande och någon liten tid i början af det nya ingående finansåret; hvarigenom den blefve bättre i tillfälle att klart öfverskåda den finansiella ställningen med afseende å så väl det förflyttna som ingående året. Vidare komme, utan att uppbördsförfattningarne behöfde ändras, samtliga direkta skatter att inflyta före utgången af det finansår, hvarför de blifvit debiterade, naturligtvis med undantag för utstående restantier. Skulle en anordning, sådan som jag nu i korthet antydt, vid närmare granskning finnas lämplig och ändamålsenlig, torde den också en gång komma till stånd.

För att nu, efter föregående diskussion, återvända till hvad som utgör kärnpunkten i frågan, eller huruvida bifall till hvad Stats-Utskottet eller de sex reservanterne inom denna Kammare föreslagit innebure ett öfverskridande af Riksdagens och ingrepp i Konungens maktbefogenhet eller icke, måste jag öppet och oförbehållsamt uttala min åsigt, att ett sådant öfverskridande och ett sådant ingrepp komme att ske, om Kammaren bifölle Betänkandet eller reservationen. I detta afseende ansluter jag mig helt och hållet till Herr Ribbing, hvars utveckling och deduktion jag kan inskränka mig att åberopa. Äfven om frågan icke vore så klar, som hon förefaller mig, utan tvifvelsmål kunde ega rum, på hvilken sida rätten låge; skulle jag dock rösta emot Stats-Utskottet och reservanterne; ty i

den konstitutionela monarkien gäller i sådan händelse den i min tanke fullt riktiga satsen: *in dubio pro rege*, vid tvifvelsmål för Konungen. I honom är nemligen statsmakten personifierad, han är Statens öfverhufvud, icke för att tillfredsställa personliga ändamål, utan för att realisera Statens. För min del gör jag mig en ära af att fortfarande vidhålla och bekänna en sådan uppfattning af Konungens ställning inom den konstitutionela monarkien, ehuru jag väl vet, att den står i den bjertaste motsats mot en flack modern åsigt, enligt hvilken konungen icke skulle vara annat än Statens förste embetsman eller, såsom det ock på pöbelspråket heter, förvaltare.

Stats-Utskottets Herr ordförande har medelst uppläsning utaf åtskilliga ställen i Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 5 Oktober 1860 angående förnyad författning om utskrifningssättet och inrättningen af allmänna beväringmanskapet sökt visa, att de friköpsafgifter, hvaraf allmänna beväringens fonden så småningom blifvit bildad, uteslutande tillkommit för att användas till beväringens utbildande derhän, att utur sjelfva beväringen skulle kunna erhållas det för densamma nödiga befäl eller närmast underbefäl; hvadan, då detta ändamål icke blifvit uppnådt, man vore oförhindrad att använda fondens tillgångar på sätt föreslaget blifvit. Nämnde talare har fullkomligt riktigt återgifvit de motiver i skrifvelsen, hvilka han till stöd för sin mening åberopat, och det låter icke förneka sig, att Rikets Ständer tyckas hafva med beväringens bildande närmast afsett att åt beväringen ur dess egen midt förskaffa underbefäl. Men var Rikets Ständers afsigt endast och uteslutande denna; då var det i sanning icke välbetänkt att i beväringens lagen icke tydligt uttrycka sådant. Den 37 § af lagen den 13 November 1860, som handlar om användningen af beväringens fonden, lyder som följer: "Af de i 15 § omförmälda afgifter skall under benämning "Allmänna Beväringens fonden" bildas en särskild tillgång att efter Kongl. Maj:ts disposition och emot vanlig redovisning användas till beväringens ytterligare utbildande". Detta är, såsom Ni, Herr Talman! behagade finna, helt allmänna uttryck; och den, som icke går tillbaka till förhandlingarne vid lagens stiftande, kan i sanning icke ana, att fonden, hvilken enligt bestämmelsen i sjelfva lagen är afsedd till beväringens ytterligare utbildande utan inskränkning, skulle, enligt den ena Statsmaktens motivering, endast användas till åstadkommande af underbefäl åt beväringen. Redan detta förhållande föranleder att mera hålla på sjelfva lagtexten än Rikets Ständers i underdåniga skrifvelsen uttryckta motiver; men äfven om man måste medgifva, att ändamålet med fonden endast vore att bilda underbefäl åt beväringen, och att detta ändamål icke, eller åtminstone icke i önskvärd och åsyftad utsträckning blifvit uppnådt; står dock fast, att samma ändamål, om fonden icke varder tillgripen, ännu kan på annat sätt än hittills uppnås; hvadan den icke får förryckas från sin bestämmelse dymedelst, att kostnaderna för beväringens öppningar dermed bestridas.

Man har vidare såsom skäl för bifall till Utskottets Betänkande åberopat det förhållande, att Kongl. Maj:ts sistlidet är föreslog Riksdagen, att en del af beväringens fonden måtte få användas till bekostande af beväringens öppningar under innevarande år. Hvad man uppgifvit

är riktigt, men den konsekvens man deraf sökt draga är oriktig. Frågan gällde då att utsträcka tiden för beväringens öfningar från 30 dagar, hvilka samma öfningar ännu upptaga, till 60 dagar. Denna utsträckning af öfningstiden ansågs naturligtvis af Kongl. Maj:t icke tvekade föreslå Riksdagen, att i och för detta ändamål en del af beväringens fonden finge användas. Hade Riksdagen för lidet år bifallit hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit; så hade ju allt varit godt och väl samt ingen kränkning af lagens bestämmelse angående sättet för ifrågavarande medels användande egt rum, ty det lider ej tvifvel, att ju båda Statsmakterna kunna förena sig i ett beslut om fondens användande för annat ändamål än det ursprungligen afsedda.

Slutligen har man under argumentering för bifall till Stats-Utskottets Betänkande fäst sig dervid, att Kongl. Maj:t sjelf innevarande är föreslagit Riksdagen, att omkring 200,000 R:dr finge anvisas å allmänna beväringens fonden till bestridande af de kostnader, som uppstode för första uppsättningen af beklädnads- och andra persedlar åt det manskap, hvarmed den effektivt tjenstgörande nummerstyrkan vid arméen enligt Kongl. Propositionen komme att ökas i ändamål att bereda stamtrupp åt den del af beväringen, som för närvarande saknade sådan. När således, menar man, en del af beväringens fonden kunde, enligt Kongl. Maj:ts förslag, användas för ett så främmande ändamål som uppsättande af stamtrupp; vore det väl icke farligt att ur fonden bestrida kostnaderna för beväringens manskapets öfningar. Häremot invänder jag hvad nyss förut invändts. Kongl. Maj:t har icke ensidigt på beväringens fonden anvisat omförmålda, till omkring 200,000 R:dr beräknade kostnader. Deremot skulle Kammaren handla ensidigt, om den bifölle hvad Stats-Utskottet föreslagit och dymedelst sökte på en omväg genom förvägran af ett nödvändigt anslag förnä Kongl. Maj:t att använda fondens medel för ett ändamål, hvilket är främmande för lagens bestämmelse.

Emot Stats-Utskottets förslag har jag än vidare att anmärka, att det icke tillkommer Riksdagen att vid beviljande af anslag till beväringens manskapets öfningar bestämma, hvilken af beväringens tvänne första klasser företrädesvis bör öfvas. Men det är just detta Utskottet föreslår Riksdagen att göra, då det hemställer, att Riksdagen ville för år 1871 anvisa ett förslagsanslag af 250,000 R:dr till vapenöfning af första klassens beväring. Så vidt jag kan förstå, innebär detta förslag eller hemställan ett ingrepp i Konungens rättighet att såsom arméens högste befälhafvare anordna arméens vapenöfningar, på sätt honom godt synes, och i den mån af Riksdagen därför beviljade medel sådant medgifva. Antagligt är visserligen, att om öfningarne under nästa år för någon del af beväringen skulle komma att inställas, en sådan åtgärd komme att afse beväringens andra klass, men att besluta derom tillkommer Konungen, icke Riksdagen.

På dessa skäl, hvilka skulle kunna än ytterligare förstärkas och under åberopande jemväl af hvad öfrige, med mig liktänkande talare anført, yrkar jag, att Kammaren, med afslag å Stats-Utskottets hemställan i förevarande moment, måtte bifalla hvad en reservant, Herr E. af Klint, hemställt samt således bibehålla förslagsanslaget till beväringens manskapets vapenöfningar vid oförändradt belopp 500,000 R:dr.

Herr John Ericson: En föregående talare, Herr Kolmodin, har redan visat i hvad riktning denna Kammares majoritet, i afseende å militära organisationstrågor, har gått. Denna Kammares riktning har icke heller kunnat undfalla Stats-Utskottets ledamöter, och jag måste således förutsätta, att det varit i ren nöd eller emedan man icke på annat sätt kunnat få Statens inkomster och utgifter att gå ihop, som Utskottet gjort Riksdagen det förslag, som i den nu under behandling varande punkten förekommer. Men för att kunna bedöma, huruvida nedsättningen af ett anslag kan berättigas af en brist i statskassan och svårigheten att få Riksstaten uppgjord utan ökad beskattning, måste man göra klart för sig ändamålet med de utgifter, som af detta anslag äro afsedda att bestridas.

Det finnes, enligt min tanke, icke något allmänt recept, efter hvilket man skulle kunna konstruera ett lands försvarsväsende, utan måste man härvid alltid taga hänsyn till olika politiska, geografiska och ekonomiska omständigheter. Hvad då först beträffar vår politiska roll i Europa, så lärer väl alla vara ense derom, att denna längesedan är utspelad, och att vi således icke vidare kunna tänka på att hålla en armé för att vid viktiga vändningar ingripa i de öfriga Europeiska makternas tvister och lägga vårt ord och vårt svärd i vågskålen till deras afgörande; härvid behöfva vi således icke länge uppehålla oss. Skulle vi åter blifva anfallna, så uppstår frågan: mot hvilken fiende få vi att kämpa? Mot en stark eller mot en svag? och det är väl icke tvifvel underkastadt hvilketdera alternativet är det sannolikaste, ty någon liten makt kan icke gerna komma att anfälla oss, utan, om vi en gång skulle komma att angripas, så måste det blifva af en stormakt. Men då en sådan har stora resurser till sitt förfogande, så måste äfven vi hafva stora resurser för att kunna försvara oss. Hafvet kunna vi icke beherrska, utan skall den makt, med hvilken vi komma att strida, här genast blifva oss öfverlägsen; och vår gräns blir således från Haparanda till Fredrikshall en sträcka, som sannerligen icke försvaras af någon liten, om än aldrig så god armé, utan måste vi, om vi vilja utföra vår strid med hopp om framgång, taga hela den stridbara delen af vårt folk till hjälp. Vi måste föra ett folkrig. Att det är af vigt att hafva under sådana omständigheter befolkningen vapenöfvad, kan icke bestridas. Men medgifver man detta, så måste man äfven medgifva, att, då vi inställa öfningarne för beväringmanskapets andra åldersklass, vi derigenom begå ett fel, så mycket mer ireparabelt, som denna klass icke sedan kommer åter, utan en oersättlig lucka i folkets vapenöfning uppstår. Och om vi nu genom bifall till Stats-Utskottets förslag äfventyrade, att andra klassens öfningar år 1871 inställdes, på samma gång som vi veta att öfningarne för innevarande års andra klass äro inställda, så skulle denna lucka blifva så mycket större, som den drabbade två på hvarandra följande andra klasser. Att äfven våra ekonomiska omständigheter icke äro sådana, att vi kunna hålla en stor och för vårt försvar tillräcklig, stående arméstyrka, behöfver jag knappt säga, utan måste vi äfven till följd häraf taga vår tillflykt till en vapenöfvad befolkning.

Stats-Utskottet har derföre, efter min åsigt, begått ett stort fel, när det, genom en fras, i sitt förslag inlägger den meningen, att det skulle

bero på Kongl. Maj:ts åsikter om andra klassens beväringss vapenöfningar vore nödiga eller icke, och att Kongl. Maj:t icke i allmänhet, utan endast undantagsvis skulle anse nödigt att låta andra klassens beväringssmanskap undergå öfning. Att denna öfning är nödig är så gifvet, att jag endast på grund af denna fras icke skulle vilja bifalla Stats-Utskottets förslag, äfven om slutresultatet hade varit ett annat än det nu är. Men nu har Stats-Utskottet vidare föreslagit, att, "om Kongl. Maj:t funne nödigt" att nämnda öfning under år 1871 skulle ega rum, "Kongl. Maj:t då täcktes från allmänna beväringss fonden anslå de för ändamålet erforderliga medel." Huru denna fond uppkommit känna Herrarne litet hvar, och behöfver jag således icke orda vidlyftigt derom. Det var ett försök, som gjordes för att gå Rikets Ständers önskan till mötes, om att ur sjelfva beväringen uppdraga befäl genom uppmuntrande af beväringss eliter; men detta försök har misslyckats, och för min del tror jag, att den förordning, som härom utkom, gjorde försöket från första början dödfödt. Derföre kan jag ock mycket väl förstå den tendens, som i Utskottets förslag gjort sig gällande, att, med fästadt afseende på försökets misslyckande hittills och med kännedom om huru Kongl. Maj:t ämnade använda fondens medel på sätt, som icke vore med densammas ursprungliga ändamål alls öfverensstämmande, hos Representationen väcka den föreställningen, att denna fond icke vidare vore för sitt ursprungliga ändamål behöflig. Så är dock icke förhållandet, utan torde fonden snart nog komma att för sitt ursprungliga ändamål anlitas. Den tid kan nemligen icke vara långt borta, då den nu i lag medgifna tillåtelsen, att friköpa sig från öfningarne och lega annan man för sig under krig, kommer att upphäfvvas, hvilket är en så nödvändig förändring i beväringss lagen, att jag hoppas den snart skall af Riksdagen bifallas; och då inträder det förhållandet, att beväringss klasserna blifva förstärkta med ett antal ynglingar, som genom sin bättre uppfostran och sina lyckligare lefnadsvanor äro så väl egnade till som böjda för att fullgöra sin beväringss tjänst såsom befäl i stället för såsom manskap. En sådan önskan bör man på allt sätt tillmötesgå, såsom varande af stor vigt och betydelse för beväringss institutionen; men för att kunna med fördel göra detta, måste Staten naturligtvis träffa någon anstalt för att bereda dessa ynglingar tillfälle att utbilda sig till den grad af skicklighet, som för ändamålet erfordras. Med denna utsigt för ögonen vill jag icke på något sätt bidra till att minska denna fond, som för sitt ändamål snart blir af högsta behof påkallad.

På sakens konstitutionela sida vill jag icke inlåta mig, Jag har i dag så väl som tillföre sett obefogenheten af försöket att konstruera konstitutionela svårigheter, när man icke har något annat att säga, och dessutom tror jag det här icke vara af nöden, ty saken talar för sig sjelf. Frågan är endast om man vill eller icke vill, att andra klassens beväringssmanskap skall undergå öfning nästkommande år 1871. Vill man detta, — och det gör jag — så skall man icke vägra anslag till dessa öfningar eller låta det bero å Kongl. Maj:t, om han vill för detta ändamål använda en fond, som är ställd till hans disposition för ett helt annat ändamål.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, och när jag icke heller kan instämma med den talare, som yrkat beviljande af 500,000 R:dr, alldenstund jag är öfvertygad om, att icke ens 600,000 R:dr räcka till, men härom icke nu vill tvista, när Herr Krigsministern rimligtvis får antagas haft tillfälle göra säkrare beräkningar än jag i denna sak — yrkar jag afslag å Utskottets Utlåtande i förevarande punkt och bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr Abraham Rundbäck: Jag börjar med att förklara, det jag håller Stats-Utskottet räkning för dess bemödande att göra upp statsregleringen utan ökad beskattning, och jag är öfvertygad att Stats-Utskottet härvid ledts af de bästa motiver, likasom jag tror att Stats-Utskottet i denna fråga hittills icke öfverskridit gränsen för sin befogenhet. Stats-Utskottet har nemligen föreslagit Riksdagen att hos Kongl. Maj:t anhålla om Allmänna beväringfondens användande till ett ändamål, som Utskottet ansåg sig icke kunna på annat sätt tillgodose. På en sådan anhållan hade Regeringen att afgifva sitt svar: jakade hon dertill, så blefve saken klar, men nu har svaret blifvit nekande, och derigenom är saken äfven klar. Så långt går jag med Stats-Utskottet i denna fråga.

Men när saken kommit till denna ståndpunkt och Regeringen förklarat sig icke vilja använda fondens tillgångar för det af Stats-Utskottet föreslagna ändamålet, så synes det mig vara allt annat än välbetänkt att vidare forcera Stats-Utskottets förslag. Ty det är ju obestriddigt, att Riksdagen icke har någon dispositionsrätt öfver fonden, utan denna rätt tillhör Kongl. Maj:t ensam. Är det nu så, så synes det mig som ville man drifva saken längre, än man har befogenhet, och med pock söka vinna hvad man icke med godo kan erhålla, samt sålunda framkalla en konflikt mellan Statsmakterna och sätta Regeringen i en ställning, som hon, om hon är mån om sin värdighet och sina rättigheter, aldrig kan finna sig vid. Detta är, enligt min uppfattning, icke riktigt, ty äfven Representationen har att uppehålla sin värdighet, som fordrar, att, på samma gång hon häfdar sin egen rätt, hon äfven respekterar den andra Statsmaktens rätt; och jag kan icke finna, att någon så ytterlig nöd nu förefinnes, hvarigenom vi skulle blifva drifna att ställa oss på en ståndpunkt, som icke är laglig. Här har ju redan framställts ett förslag, som visar hur det är möjligt att uppgöra statsregleringen, utan att tillgripa denna fond och utan att göra någon ny beskattning. Detta förslag, som i går gjordes af en ärad talare på Stockholmsbanken, har på sätt och vis blifvit accepterad af den ledamot i Stats-Utskottet, som i denna fråga först yttrade sig, ehuru denne kom till det resultatet, att mellan 500 och 450 tusen R:dr ännu skulle fattas, emedan, såsom han påstod, en tredjedel af bankovinsten skulle reserveras för Bankens egen räkning. Men vill man resonera på detta sätt, så skall man alltid kunna komma till en brist. Samme ledamot af Stats-Utskottet sade äfven, att det vore orätt att samla fonder och hopa skatter för framtiden, men om så är — och jag vill icke påstå annat — så gäller detta icke endast för Regeringen, utan äfven för Representationen, och jag frågar då: skola vi icke först tillgripa de medel, öfver hvilka Riksdagen har full dispositionsrätt,

innan vi vilja tvinga den andra Statsmakten att använda de medel, öfver hvilka den har dispositionsrätten?

Emellertid har StatsUtskottets ordförande äfven förklarad det vara oförsigtigt att beräkna bränvinstillverkningsafgiften högre än Kongl. Maj:t gjort. Men under föregående riksdagar har man ju beräknat tillverkningen till 14 millioner kannor, fastän den i verkligheten utgjort:

år 1867	kannor 12,215,784
„ 1868	„ 10,179,533
„ 1869	„ 12,205,233

och då synes man äfven i år, när det visar sig att tillverkningen efte all sannolikhet kommer att uppgå till minst 14 millioner kannor, kunna utan all fara beräkna densamma så högt, som Friherre Gripenstedt i går angaf.

Om man endast vill, tror jag således det skall gå för sig att få statsregleringen att gå ihop utan att tillgripa beväringsskatten och utan ökad beskattning, hvarföre jag förenar mig med dem, som med afslag å Utskottets hemställan i stället yrka, att 500,000 R:dr måtte för ifrågasvarande ändamål beviljas.

Herr Sven Nilsson i Österslöf. Då beväringssinrättningen är afsedd att bereda hvarje Svensk man så mycken vapenöfning som är nödvändig för hans deltagande i fäderneslandets försvar, så synes mig något annat ändamål icke böra genom allmänna beväringsskatten befrämjas. Så var äfven meningen när denna fond stiftades, och 1859—1860 års Riksdag ansåg ändamålet kunna vinnas dels genom fortsättande af beväringssinrättningen, dels ock genom förberedande öfningar i skolorna, fastän detta sednare icke uttryckligen stadgades såsom lag. Rikens Ständer anhöllo nemligen, „att Eders Kongl. Maj:t täcktes till lättnad för de beväringsskyldige i sådana orter, der de hafva särdeles lång väg till öfningsplatserna, vara betänkt uppå medel, hvarigenom det blefve möjligt att i dessa orter första klassen af hvarje års beväringsskyldige kunde få i mindre afdelningar vapenöfvas; äfvensom att Eders Kongl. Maj:t måtte i nåder tillse, på hvad sätt en mera allmänt utbredd färdighet i vapenkonst och andra militäriska öfningar må, till gagn i en framtid för fäderneslandets försvar, kunna genom undervisning i skolorna bibringas det uppväxande släktet. Afsigten synes således tydligen hafva varit, att vapenöfningar skulle ega rum äfven i skolorna, nemligen med understöd från fonden, men så har dock icke skett. Sedermera ingick 1867 års Riksdag till Kongl. Maj:t med underdåning anhållan, att sådana åtgärder böra vidtagas, hvarigenom icke blott undervisning i gymnastik och militära öfningar varder, så vidt möjligt i skolorna meddelad, utan äfven att efter skoltidens slut och till dess beväringssinrättningen inträder, den manliga ungdomen må, på det sätt och på de tider Kongl. Maj:t, med hänsyn till lokala förhållanden, kan finna skäligt bestämma, samlas inom mindre områden, för att af dertill förordnade instruktörer i dessa öfningar ytterligare utbildas. Någon verkställighet häraf hafva vi icke heller förnummit. Sistlidne Riksdag anlog på enskild motionärs framställning särskilda medel till förberedande vapenöfningar i skolorna, och jag har hört att åtgärder i denna väg nu skola vara vidtagna. Det gläder mig, att Herr Krigsministern sagt, det han

skall omhulda och göra det mesta möjliga af beväringssinrättningen. Det kan icke heller bestridas, att ett tillkännagifvande från Kongl. Maj:t gjordes till sistlidet års Riksdag, om att fonden skulle användas till utvidgande af beväringens öfningar; men yttrade derjemte: Vidkommande åter de kostnader som under samma år (1870) förorsakas Kronan genom rekryterings öfvertagande vid indelta arméen, hvilka kostnader beräknas till omkring 75,000 R:dr, vill Kongl. Maj:t begära Riksdagens medgifvande, att allmänna beväringssonden äfven dertill må anlitas. Detta sista kan jag icke alls finna stå i sammanhang med beväringssinrättningens vidare utbildande, lika litet som den uppsättning af beklädnads-, remtys-, utrednings- och trosspersedlar å ifrågasatt nytt manskap vid arméen, till hvilken Kongl. Maj:t i år föreslagit att 200,000 R:dr skulle ifrån merberörda fond tagas. Jag har visserligen hört en talare med stor dialektisk förmåga söka bevisa, att så skulle vara, men jag får säga, att logiken der vid lag måst träda undan för dialektiken.

Nu kan jag icke precis förklara, att Stats-Utskottets förslag är så fullkomligt riktigt, då det endast afser att bekosta de vanliga öfningarne för beväringen; men när Kongl. Maj:t både i år och i fjor icke ansett fonden mera fastläst vid sitt ursprungliga ändamål, än att framställningar kunnat göras om dess användande för ännu mera främmande ändamål, än beväringssöfningarne äro, så kan jag åtminstone icke finna, att Stats-Utskottet härutinnan begått större fel än Kongl. Maj:t. Derföre anser jag ock, att Riksdagen icke skulle begå någon olaglighet, om den hos Kongl. Maj:t i all underdånighet anhölle om något, som Kongl. Maj:t faktiskt visat sig kunna bevilja. Skulle jag härutinnan misstaga mig, så kommer det väl af brist på det skarpsinne, som fordras för att klyfva så här fina saker.

I sjelfva hufvudpunkten är jag nu ense med Utskottet. Men Utskottet synes mig dock icke hafva redigerat sin slutsats i enlighet med sin motivering, utan satt andra beväringssklassens öfningar såsom undantag, när den sagt: "om Kongl. Maj:t finner nödigt, att under nämnda år äfven andra klassens beväringssmanskap undergår öfning etc." Jag tror att öfningarna skola anses såsom regel, fast Kongl. Maj:t på grund af särskilda omständigheter, eller när högsta nöd kräfver, undantagsvis kan låta inställa dem. Derföre vill jag föreslå en amman redaktion, som närmare uttrycker denna min tanke, nemligen att, med afslag å Herr Jöns Pehrssons motion, Riksdagen, jemte anvisande för år 1871 af ett förslagsanslag å 250,000 R:dr till vapenöfning af första klassens beväring, må i underdånighet anhålla, att, om Kongl. Maj:t icke finner nödigt äfven för år 1871 inställa andra klassens beväringssöfningar, Kongl. Maj:t då täcktes från allmänna beväringssonden anslå de för ändamålet erforderliga medel.

Herr Key: Det har blifvit omnämndt den rättsliga sidan af denna fråga. Man har anfört Kongl. Maj:ts Proposition till Riksdagen år 1859.

Kongl. Maj:t föreslog då inrättandet af allmänna beväringssonden, hvilken, ställd till Kongl. Maj:ts disposition, skulle bildas af afgifter, som erlades af beväringsskyldige, som önskade befrielse från vapenöfningarne.

Ur denna fond "skulle bestridas kostnaderna för befälsännens danande bland beväringensmanskapet."

Vidare har det blifvit anfördt, huruledes Riksdagen 1859—1860 i skrifvelse under N:o 145 bifallit sagda förslag på det sätt, att af omförmälda afgifter "skall under benämning allmänna beväringensfonden bildas en särskild tillgång att, efter Kongl. Maj:ts disposition och emot vanlig redovisning, användas till beväringensinrättningens ytterligare utbildande".

Vidare har man citerat beväringenslagens 37 §, som innehåller följande bestämmelse: "af de i 15 § omförmälda afgifter skall, under benämning: allmänna beväringensfonden, bildas en särskild tillgång, att efter Vår nådiga disposition och emot vanlig redovisning användas till beväringensinrättningens ytterligare utbildande".

Af allt detta torde vara fullständigt ådagalagdt, att denna fond blifvit ställd till Kongl. Maj:ts disposition, visserligen, men med ett vilkor, och detta vilkor måste respekteras, äfven det, vilkoret att fonden skall användas till *beväringensinrättningens ytterligare utbildande*. Frågas då, hvad är: ytterligare utbildande?

Får man den saken klar, så är äfven den rättsliga delen af tvisten med detsamma afgjord. För min uppfattning häraf eger jag lyckligtvis att åberopa en icke mindre auktoritet än än Herr Krigsministern sjelf, hvilken synes mig fullkomligt riktigt besvarat detta spörsmål i Kongl. Maj:ts Proposition till sistlidne Riksdag N:o 11 bilagan pag. 12, innehållande utdrag af protokollet i Stats-Rådet den 31 Dec. 1868. Herr Krigsministern säger der: "att då den s. k. allmänna beväringensfonden vore afsedd att, efter Kongl. Maj:ts disposition, användas till beväringensinrättningens ytterligare utbildande, densamma alltså måtte för bestridandet af *de möteskostnader*, som genom den af förslaget följande utsträckning af beväringensmanskapets vapenöfningar under år 1870 förorsakas få tagas i anspråk".

Häraf visar sig således alldeles tydligt, att Chefen för Landtförsvarsdepartementet haft den uppfattning i fjor, att, för beväringensinrättningens ytterligare utbildande och i sammanhang med Herr Krigsministerns förslag till organisation af landtförsvaret, beväringensfonden vore att tillgå för bestridande af möteskostnader. Han föreslog i samma Proposition vidare, att "de ökade kostnader för underhåll af beväringensmanskapets beklädnad", hvilka under samma år af förenämnda anledning komme att uppstå, skulle "bestridas af de under beväringens-beklädnads-direktionernas förvaltning ställda medel". Således finna vi, att Krigsministern i fjor föreslog att använda beväringensfondens medel till betäckande af möteskostnaderna och att han till underhållet af beväringensmanskapets beklädnad, gaf anvisning på särskilda medel.

Måne det icke skulle vara ett större misstroende votum mot Regeringen att säga: om vi hänvisa Kongl. Maj:t, att för beväringens öfvande använda medel från beväringensfonden, förutse vi i och med detsamma att beväringen icke kommer att vapenöfvas? I konsekvens med hvad Krigsministern förut föreslagit och till följd af den vikt, vi nyss af Herr Krigsministerns anförande förnummo, att han fäster vid beväringensinstitutionen, ligger det ju fullkomligt nära till hands att antaga det beväringensfonden lämpligen nu kunde användas på det af Krigsministern sjelf en gång föreslagna sätt?

Då ställningen i landet är sådan som den närvarande, är det en skyldighet att tillse, om icke denna tillgång för ifrågavarande ändamål kan användas, hvarigenom ökad beskattning skulle kunna undvikas. Att man gjort sig saker till ingrepp i Konungens prerogativ, kan jag således ej finna, man har blott repeterat ett från Konungen sjelf utgånet förslag.

Den ärade representanten från Upsala har velat deducera ändamålet med beväringensfonden derhän, som Herr Finansministern vid besvarandet af den oftänämnda interpellationen angaf, nemligen att till en del afse anskaffande af baracker, kapotter och underkläder. Han hemställde dervid, om beväringen kunde öfvas utan kläder? Jag kan ej finna, att två, tre, fyra, fem par byxor, dragna det ena paret utanpå de andra, i någon mån kan anses befämja beväringensmanskapens utbildning. Men den ärade representanten tycktes antyda: man kan ej slåss utan byxor. Jo svarar jag med en annan paradox, det kan man visst. De verldsberömda Skottiska höglandsregementena hafva i alla tider stridt utan byxor. Det är naturligtvis ej min mening att på allvar drifva den satsen, att ej beväringen behöfver kläder, men jag tror mig hafva ådagalagt, att *advokattyren* blifver å deras sida, som vilja använda fonden till för densamma främmande ändamål, och icke deras som vilja använda den till det ändamål, för hvilket den blifvit bildad, och detta är till: vapenöfningar, ej till kläder och baracker. Äfven *ansvaret* ligger å deras sida, som vilja heldre föranleda ökad beskattning, då tillgång derförutan finnes, än gifva vika i en ny etikettsfråga.

Här äro i sjelfva verket de som ifra för besparingar det konserverande elementet; de som för en etikettsfråga vilja pålägga nya bördor, det samhällsupplösande elementet. Då ställningen i landet ännu är sådan, att i Juli förlidet år blef i södra Sverige $\frac{1}{4}$ hemman utmätt för gäldande af kronoutskylderna 14 R:dr 75 öre, då säger jag, må man hålla Stats-Utskottet räkning för dess sparsamhet, hvilken, huru trivial den än må vara, likväl i sig innehåller det samhällskonserverande element, utan hvilket ingen stat och ingen ministèr kan bestå. Öfver Regering och Representation står nationen, och denna skall tre år härefter gifva sitt utslag i denna fråga.

Jag röstar för bifall till den föredragna punkten.

Herr Liss Olof Larsson: Föga återstår att säga i sak, och jag kunde derföre inskränka mig till att instämna med flere föregående talare, hvilkas åsigt i förevarande fråga af mig delas, men då här ordats så mycket om "statsbrott" och "Riksdagens anseende", anser jag mig pligtig att angifva min ställning till frågan för att dela ansvaret med dem som beskyllas för att begå detta brott. Jag erkänner, att det synes vågadt att uppträda, då både i går och i dag en viss bitterhet under diskussionen gjort sig gällande mellan åtskillige talare.

En representant å Upsala-bänken ordade vidt och bredt, om hvilket lagbrott man skulle begå, om man tillgrepe något af beväringensfonden för beväringensmanskapets öfningar. Jag har förut genomläst beväringenslagen, men efter Herr Ribbings anförande måste jag ånyo genomläsa den § som berör beväringensfonden, och finner då att fonden är afsedd för beväringensinstitutionens utbildning. Bidrager icke vapenöfning till vinnande af detta

mål, vet jag ej hvad man menat med ordet utbildning. Icke kan jag tro, att anskaffandet af nya kläder, baracker m. m. mera bidrager till beväringsinstitutionens utbildning, än manskapets öfvande i vapenföring. Aldra minst tror jag det med fonden afsedda ändamål uppnås genom skrinläggandet af en post å flera hundratusen R:dr. Jag kan således icke finna någon fara i att använda denna fond för vapenöfningar; utan tvärtom, då fonden uppkommit derigenom att vissa personer köpt sig fria från deltagande i vapenöfning, finner jag det så mycket heldre naturligt att fondens tillgångar användas till öfvande af dem, som i deras ställe skola delta i fosterlandets försvar.

Man har sagt, att Regeringen tänkt att framdeles använda dessa tillgångar för annat ändamål. Det vore förlätligt, om man häraf bragtes på den tanken, att det ändamål, för hvilket Regeringen sålunda afsett dessa medel, vore ett sådant som icke gillades af Riksdagen; ty om Regeringen behöfver medel till nödiga och nyttiga ändamål, lärer väl Riksdagen icke neka anslag dertill, då de behöfvas. Jag tror, att i nämnda yttrande ligger ett misstroende mot Riksdagen, som man icke är berättigad till.

Om frågan gällde att inställa beväringsofningarne för nästkommande år, skulle jag måhända tveka att bifalla Utskottets förslag; men då man genomläser Utskottets Betänkande, förefaller mig en sådan uppfattning af frågan vara oriktig, ty det heter tydligen å 17 sidan af Betänkandet: "Den omständigheten att Kongl. Maj:t, på grund af särskilda förhållanden, ansett sig kunna medgifva inställande af andra klassens beväringsofningarna under innevarande år, torde göra desto mera angeläget att icke, på sätt Jöns Pehrsson ifrågasatt, göra någon inskränkning i 1871 års öfningar". Af detta resonnement framgår tydligt och klart, att Utskottet icke haft för afsigt att söka indraga beväringsofningarne för nästa år, ehuru sjelfva den s. k. klämman är något otydlig, ty den öfverensstämmer icke lyckligt med motiveringen, såsom jag nyss visat. Af denna orsak instämmer jag med Herr Sven Nilson i yrkandet att Stats-Utskottets förslag icke måtte oförändradt af Kammaren godkännas.

Jag kan ej heller i likhet med en föregående talare finna, att det skulle ligga ett misstroende mot Regeringen uti att anvisa medel å denna fond till beväringsofningarne. I fråga om dessa öfningar har jag alltid ansett och anser jag fortfarande, att man bör lemna Regeringen fria händer; och lemna Riksdagen Regeringen fria händer att handla i en angelägenhet, kan jag icke finna att beslutet derom innebär ett misstroendevotum, utan tvärtom.

Den ärade representanten från Upsala ordade vidare om en minskning af konungamakten, som förmodligen skulle blifva en följd af tillgripandet af denna fond. Ja, om konungamakten hvilar på en så lös grund, som på en fond af några hundra tusen Riksdaler, då är denna makt, enligt mitt förmenande, icke mycket att hålla på. Ett sådant skäl tror jag väl icke mycket inverkar på denna frågas utgång.

Då jag först läste Betänkandet, föreföll det mig motbjudande att bifalla Utskottets förslag, ty motbjudande fann jag den sträfvan, som genomgick hela Betänkandet, att under närvarande normala tillstånd i landet leta i alla vinklar och vrår för att skrapa ihop medel, så att man finge

finge statsregleringen att gå ihop. För min del hade jag trott det vara godt att hafva en fond att tillgripa, då möjligen någon gång framdeles ställningen visar sig brydsammare än nu. Det är sorgligt, att man kommit på en punkt, då man får tillgripa utvägar, som icke äro de bästa för en kommande statsreglering.

Vi hörde i går ett förslag, enligt hvilket man kunde få statsregleringens debet och kredit att gå ihop, utan anlitande af en ökad beskattning. Atskilligare talare hafva förut gjort en sådan beräkning, hvars riktighet till och med af Herr Finansministern bekräftats. Det är icke första gången jag hört sådana beräkningar, som å papperet gå ihop, och jag vill icke bestrida, att de kunna hafva varit rätta, men det torde vara ursäktligt, om jag icke vågar sätta full tillit till dem, då de mer än en gång visat sig sedermera icke motsvaras af verkligheten.

Herr Finansministern har sagt, att det vore de mest trängande behof, som föranledt förslaget om en ökad bevillning. Det är nu ifrågasatt, att ändrade förhållanden skulle hafva inträdt efter Riksdagens början. Såvidt jag hörde, har man dock icke upptäckt andra tillgångar än dem, som funnits förut, om jag undantager en påräknad högre inkomst af bränvinstillverkningen. Man har glädt sig åt denna nya tillgång, jag deremot skulle med glädje helsa den dag, då denna olycksaliga skatt vore i nedgående; ty jag tror ej, att tillståndet i landet förbättras derigenom, att folket super så, att man genom bränvinsskatten möjligen kan få statsregleringen att gå ihop.

Det förefaller mig, och jag tror flere, svårt att bestämma sig i denna fråga, då man först sagt, att förslaget om en ökad beskattning föranledts af de mest trängande behof, och det några veckor derefter visas, att statsregleringen, utan sådan åtgärd, kan sammanjemkas. Antingen den ena eller den andra beräkningen måste ju vara oriktig.

Jag anser tiden icke tillåta mig, att med många flera ord uppehålla Kamraren. Jag tänker endast föreslå någon förändring i Stats-Utskotets förslag. Deri föreslås nemligen att bevilja ett anslag af 250,000 R:dr till vapenöfning af första beväringsskassen; jag anser, att Riksdagen icke bör bestämma detta anslag för öfning af någon viss beväringssklass, den första eller den andra, utan der vid lag lemna Regeringen fullkonligt fria händer. Dessutom är ordställningen icke lyckligt vald, då det heter: "Om Kongl. Maj:t finner nödigt — att *äfven* andra klassens beväringssmanskap undergår öfning" o. s. v. Lika med Herr Sven Nilsson, finner jag dessa ord innebära den tanken, att här vore fråga om ett undantag och icke regeln. Jag har sökt undgå båda dessa olägenheter och tänkt mig, att Riksdagens beslut lämpligen borde fattas i öfverensstämmelse med följande förslag: "att, med afslag å Herr Jöns Pehrssons motion, Riksdagen, jemte anvisande för år 1871 af ett förslagsanslag å 250,000 R:dr till beväringssmanskapets vapenöfningar, må i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes från allmänna beväringsskassans anslå de för ämålet härutöver erforderliga medel,"

Jag får hos Herr Talmannen anhålla om proposition å detta förslag.

Herr vice Talmannen Mannerskantz: Herr Key begagnade ett uttryck, som må anses riktigt, men hvars betydelse jag tror vara nödigt

att närmare skärskåda för riktigt bedömande af denna fråga. Han kallade nemligen densamma för en etikettsfråga. Dermed ville han möjligen uttrycka den mening, att frågan vore af ringa betydelse. Men hvad är då väl en etikettsfråga? Jo, en fråga om tvänne personers ställning till hvarandra. Och hvilka äro här de tvänne personerna? Jo, de begge Svenska Statsmakterna: Sveriges Regering eller det konstitutionela konungadömet är den ena, och Svenska Folkrepresentationen är den andra. Hvad innebär då etikettsfrågan i detta fall? Jo, att man nu genom det förslag, som ifrån Stats-Utskottet utgått, vill ställa den representativa statsmakten öfver konungamakten och låta den sednare helt och hållet bero af den förras godtyckliga beslut, äfven angående förhållanden om hvilka det både lagligen och enligt sakens natur rätteligen bör tillhöra Regeringen att antingen ensam eller gemensamt med Representationen besluta; — och att godkänna ett sådant förslag, är visserligen icke någon handling af ringa betydelse. Den nämnde talaren har sagt, att bedömandet af vårt handlingssätt i denna fråga skall hänskjutas till en af Svenska folket vald jury tre år härefter. Ja, jag för min del underkastar mig gerna denna juries omdöme, ty jag är öfvertygad, att den, blott den kommer till klar uppfattning om dess konstitutionela betydelse, rätt skall fälla Svenska folkets dom öfver vårt beslut i denna viktiga fråga. Men, mine Herrar! jag känner en än högre dom, och det är den, som skall fällas af efterverlden. Inför denna domstol skola vi stå, och till dess omdöme vädjar jag, då jag säger, att hvarje åtgärd, som vi här vidtaga till förringande af den Svenska konungamaktens ställning inom det Svenska samhället är en handling af obetänksamhet, genom hvilken vi ställa i största fara den nya representationsform, som vi nyss förvärfvat och under hvilken fäderneslandet med lugna steg skulle kunna gå framtiden till mötes, om vi icke låta förleda oss och söka tillvinna Representationen en större makt än den fullt tillräckliga, som den redan rättsligen eger.

Hvarom är då nu egentligen frågan? Jo, man föreslår Representationen att bryta tvänne aftal, som den måste erkännas hafva ingått med regeringsmakten. Herr Key har sjelf citerat den genom begge statsmakternas gemensamma beslut tillkomna beväringlagen, hvori bestämmes, dels att beväringen skall tvänne år å rad under ett bestämdt antal dagar vapenöfvas, dels att en särskild fond skall bildas och ställas under Konungens disposition för beväringens ytterligare utbildande. Det första af dessa stadganden måste väl anses innefatta båda statsmakternas gemensamt uttalade mening, att tvänne särskilda beväringssklasser årligen skola öfvas, och är väl, när det står i formligen stiftad lag intaget, att betrakta såsom ett aftal mellan statsmakterna, som fordrar begge kontrahenternas medgifvande för att upphävas, och det bryter ju Representationen egenmäktigt emot, då den nekar Regeringen anslag till de, enligt lagen, ordnade öfningarnes utförande. Väl är det sannt, att det icke kan förhindras Representationen att icke lemna medel till beväringens öfning, men en annan fråga är, om Representationen handlar rätt, då den vägrar detta anslag, och det kan jag intet medgifva att den gör. Det andra stadgandet innefattar äfven ett aftal, hvarigenom Regeringen inom vissa gränser erhållit fri dispositionsrätt öfver en för bestämdt ändamål afsedd fond, hvilken man nu icke på direkt laglig väg, utan genom en

anslagsvägran vill stryka bort, vill tvinga Regeringen att afstå ifrån. Denna åtgärd är ett af de mest vådliga ingrepp af den ena statsmakten å den andras område. Man vill förmå Regeringen till en eftergift, som Regeringen genom sina målsmän, Konungens konstitutionella rådgifvare, redan förklarar sig icke kunna, icke vilja göra, och man begagnar dertill såsom medel att indraga ett anslag, som Representationen borde anses pligtig att ställa till Regeringens förfogande. Det har blifvit yttradt, att Regeringen föreslagit användande af medel från allmänna beväringens fonden för annat ändamål, än som blifvit med densamma afsedt, men i detta fall har ju Regeringen hemställt och begärt att få Representationens samtycke till en åtgärd, som den ansett nyttig; här åter gör Representationen ingen hemställan till Regeringen, hon vill genom makt tvinga denna att afstå ifrån sin rätt att disponera öfver den fond, som Representationen anser sig behöfva och vill åtkomma. Jag kan icke bestrida, att om flertalet inom Representationen äro af den åsigt, att denna fond nu kan behöfva användas för ett annat ändamål än det ursprungligen dermed afsedda, man väl kan göra en hemställan om bifall dertill hos Regeringen, som i sådant fall ånyo får taga under ompröfning, huruvida några medel kunna lemnas ifrån beväringens fonden eller icke. Men det kan icke vara med en sund uppfattning af de konstitutionella förhållandena för enligt att behandla denna fråga, så att den föranleder en åtgärd, hvarigenom Representationen skulle tvinga den andra statsmakten att ingå på dess åsigt, att någon del af den ifrågavarande fondens tillgångar nu skall användas för annat ändamål, än det som ursprungligen derföre varit bestämdt. Ingen som har någon insigt om huru den konstitutionellt monarkiska statsformen rätteligen bör tillämpas, skall kunna begära, hvarken af de män som nu äro ledamöter af Konungens Råd eller af någon som härefter kan komma att blifva det, att de skola foga sig efter ett dylikt af Representationen, utöfver deras befogenhet, fattadt beslut; och då derföre denna åtgärd, som Utskottet föreslagit, huru obetydlig den än synes, likväl är sådan, att de som föra Regeringens talan i Sverige ej någonsin böra gå in på densamma, vore det väl då Representationen värdigt att fatta beslut, som skulle leda till sådan förveckling af det konstitutionella rättstillståndet i landet?

Derjemte är att märka, att det anslag, som nu här är i fråga, är af sådan beskaffenhet, att det, såsom ock tydligen i Utskottets motivering framhållas — icke utan skada för landets försvar kan vägras, samt att, om det genom Representationens ensidiga beslut tid efter annan kunde indragas, detta vore detsamma som att låta lagstiftande makten bestämma när eller huru öfningar för krigsmakten böra hållas. Detta vore ett nytt ingrepp i den andra statsmaktens rättighet, och Representationen skulle verkligen derigenom göra sig saker till, hvad en talare på Stockholmsbanken yttrade, att frångå Kongl. Maj:ts befälet öfver krigsmakten till lands och vatten; ty om Representationen sålunda började med att taga sig före att bestämma öfver beväringens öfningar, vore väl konsekvensen deraf att den skulle tillegna sig ledningen af alla andra försvarsangelägenheter. Jag tror för min del, att, äfven om Representationen eger rätt att bevilja eller förneka hvilket anslag som helst, det dock åtminstone icke kan vara för samhället nyttigt, att denna rätt begagnas på ett så-

dant sätt, att man, genom att vägra medel än för ett och än för ett annat bland ordinarie, årligen återkommande försvarsbehöfs fyllande, godtyckligt rubbande ingriper i ledningen af det hela, som väl måste anförtras åt någon, som, då han bör ega förmåga och hafva till pligt att uppgöra en ändamålsenlig plan för försvarsväsendets ordnande och ombesörjande, också bör ega rätt att konsekvent få handla i enlighet dermed.

Då jag således icke kan till någon del gilla Stats-Utskottets förslag i förevarande punkt, får jag tillkännagifva, att jag förenar mig med dem, som tillstyrka beviljande af ett anslag af 500,000 R:dr.

Herr Rundgren: Man skall utan tvifvel erkänna, att Herr vice Talmannen ställt frågan på dess rätta ståndpunkt och sett saken från den synpunkt, hvilken den motsatta sidans talare velat undanskjuta, då de sökt gifva frågan karakteren af en besparingsfråga. Vore den, mine Herrar! blott en besparingsfråga, vore saken så enkel som man låter påskina, då kunden I vara öfvertygade att de som äro af olika tanke med Stats-Utskottet och med reservanterne, icke skulle med sådan ifver uppträda deremot.

Tager man i betraktande såväl Stats-Utskottets som de sex reservanternas förslag, så skall man finna dels en stor och väsendtlig olikhet dem emellan, dels tillika en stor och väsendtlig likhet; och jag för min del tvekar icke att tillerkänna Stats-Utskottets ordförande och de med honom liktänkande reservanterne företrädet, så till vida att i deras förslag saken är klart och tydligt uttalad. De säga nemligen att de tillstyrka anslaget, *under vilkor* att Kongl. Maj:t täcktes för ändanålet disponera nödiga medel från allmänna beväringens fonden, men Stats-Utskottet uttalar sig icke ur denna bestämda synpunkt, utan fördöljer sin afsigt med ett *om*, hvaruti i sjelfva verket ligger ett svek, som icke är värdigt Stats-Utskottet eller Riksdagens Kamrar. Efter de förklaringar, hvilka blifvit afgifna utaf Cheferne för Landtförsvars-departementet och Finansdepartementet, måste nemligen detta *om* nödvändigt betyda ett *som*.

Olikheten emellan Stats-Utskottets och reservanternes förslag ligger vidare deri, att reservanterne tagit steget längre ut, nemligen till båda årens beväring, under det att Stats-Utskottet icke vågat gå längre än att förneka anslag till vapenöfning af andra klassens beväring.

Frågar man åter efter likheten emellan Stats-Utskottets och reservanternas förslag, och detta är hufvudsaken, så ligger den uti den välbekanta grundsatsen: "man tager". Vi erinra oss utan tvifvel, alla från vår ungdom, att det på ett annat område finnes en auktoritet, som implantade denna grundsats, men på samma gång böra vi icke förgäta, hurusom hon hade en tillsats, hvilken så väl Stats-Utskottet som reservanterna förgätit, nemligen denna: "om man så hafva kan". Blickar man in i Cajsa Wargs bekanta regel, så skall man finna, att deri ligger en djupare tanke, nemligen tvänne viktiga statsekonomiska maximer. Detta "om man så hafva kan" är nemligen först och främst ett råd till husmodren att taga, om hon kan taga af egna förräder. Detta är den ena maximen, under det att den andra är den, att då husmodren den ena dagen tager, hon ock må tillse att hon nästa dag kan tillämpa samma regel att taga och hafva något att taga. Det är detta som Stats-Utskottet och reservanterne för-

gätit, och de hafva, långt ifrån att följa den gamla kloka gummans råd till husmodren, följt en helt annan grundsats, den nemligen som följdes af Konung Henrik VIII i England. Historien förmåler, att då han öfver gick från den katolska religionen till protestantismen, begagnade han tillfället af denna öfvergång, för att till Kronan indraga samtliga de betydliga klostergodsen, beredande derigenom för ögonblicket en riklig tillgång, som likväl nu är längesedan spårlöst försvunnen. Historien har bevarat i minnet denna åtgärd likasom ock det omdöme man den tiden deröfver uttalade, att han "slagtade guldhönan för att få guldägget". Det är detta slagtaende, som här skulle försiggå, om Stats-Utskottets eller reservanternas förslag antoges. Vi måste nemligen hålla hårdt vid den tanken, att vi lefva icke för ögonblicket allena, och att, huru mycket vi än må nitälska för sparsamheten, vi dock omöjligen kunna sägas vara representanter af denna sparsamhet, om vi vid denna riksdag uppsöka och lägga beslag på alla besparingar och fonder, som förut blifvit samlade. Man må huru mycket som helst från ett visst håll vara angelägen om att tillfredsställa den ärelystnad, af hvilken Stats-Utskottet lifvas; då det för sig uppställt såsom mål att uppgöra statsregleringen utan ökad beskattning, så är dock äran deraf ganska tvetydig, om den icke kan vinnas på annan väg än den nu anvisade, att med ens göra slut på alla besparingar och fonder. Man lennar nemligen då till en kommande Riksdag besväret att öka beskattningen. Man är, mine Herrar! icke representant för sparsamheten, om man vidtager sådana åtgärder. Förhållandet i det allmänna och enskilda lifvet är visserligen i många hänseenden olika, men hvad som för den enskilde är en klok hushållning, det är ock en klok hushållning för staten; och lika litet som den enskilde är klok och sparsam, om han på en gång offerar alla sina besparingar, lika litet är detta en klokhet och sparsamhet från Statens sida. — Sådan är den ena sidan af saken.

Betrakta vi oss inom denna Kammare företrädesvis såsom representanter för folket, männe vi väl dermed skola anse oss representera det närvarande allena, utan att fråga efter framtiden? Och om vi så göra, måste vi dock erkänna, att vi icke äro den enda statsmakten, att det finnes två statsmakter, och att den ena af dem, Regeringen, omöjligen kan representera ögonblicket allena, utan ock forntid och framtid, och följaktligen icke kan stå till svars med att låta vid en riksdag alla fonder och besparingar uttömmas, blott för det att denna riksdag skall kunna skiljas utan att behöfva pålägga ökade skatter.

I en föregående tid har äfven jag stått emot Regeringen, det var då när, enligt min tanke, Regeringen icke nog allvarligt tänkte på framtiden. Min ställning är icke förändrad, då jag nu står på dess sida. Ty, mine Herrar! jag har stått och står fortfarande emot vare sig Regering eller folk, om någondera vill oppoffra framtiden för ögonblicket, men jag står med både Regeringen och folket, då de vilja bevara hvad man har, icke blott för ögonblicket utan äfven för framtiden. — Detta är den andra sidan af saken, som ock torde böra tagas i betraktande.

Men äfven en annan sak får icke lennas ur sigte, nemligen förhållandet emellan Statsmakterna. Vi hafva den ojemförligt största makten öfver folkets medel. Detta är en stor makt, men dermed är oss ock pålagd

den stora kallelsen att rätt begagna den. Men, mine Herrar! bruka vi väl rätt vår makt rätt, om vi såsom den ena af Statsmakterna förklara, att vi så uteslutande vilja disponera öfver folkets medel, att vi icke tillerkänna den andra Statsmakten någon rättighet att, sedan den fått dem till sin disposition, jemväl disponera dem. Vi få icke göra Regeringen helt och hållet beroende af voteringarne i Kamrarne. Vi måste tillse att, då Regeringen från föregående tider har till sin disposition vissa fonder, vi icke draga ifrån Regeringen alla dessa fonder och besparingar. Huru skulle vi väl anse dessa män i Regeringen, som nu få draga tyngsta bördan (ty, mine Herrar! det finnes ingen bland eder, hvars arbete är i någon mån jemförligt med deras), skulle vi väl, utan att nedsetta deras anseende, kunna tilltro oss att i hvarje fråga anse oss bättre bedöma huru medlen böra användas? Genom dessa fonder har Regeringen medel i hand att icke i hvarje ögonblick och för hvarje speciellt fall behöfva vara beroende af Representationen. Det är nödvändigt att besinna sådana förhållanden, på det att, såsom Stats-Utskottets ordförande vid ett föregående tillfälle yttrat, vi i fråga om vårt styrelsesätt icke må "komma för fort."

I öfrigt vill jag, vid bedömande af Stats-Utskottets och reservanternas förslag, icke gå så långt som representanten från Upsala, som sade att det är ett *lagbrott*, men det är, hvad som i mina ögon är kauske mera betänkligt, det är såsom en åtgärd från folkets representanters sida, någonting ännu mera förhatligt, det är ett försök att *eludera* lagen. Att begagna sådana utvägar, som se ut som stode man på fullkomligt laglig grund, men der man går vid sidan af lagen, det är för Representationen värre än ett lagbrott. Vi, som sjelfve stifta lagarne, äro skyldige att visa respekt för lagarne, icke blott så att vi erkänna dem såsom lagar, utan också att vi låta dem gälla såsom lagar i hela deras omfattning, utan svek. Om Stats-Utskottets förslag skulle gå igenom, männe vi väl kunna fördölja att det är ett eluderande af lagen? Det är ett faktum, att beväringslagen säger, att de afgifter, som till allmänna beväringens fonden ingå, äro ställda till Kongl. Maj:ts disposition för beväringens ytterligare utbildning. Förhåller det sig nu så och har Regeringen förklarat, att den behöfver denna fond för andra ändamål än de årliga vapenöfningarne, så frågar jag om det icke är att eludera lagen att, såsom Utskottet säga, att "om Kongl. Maj:t finner nödigt att under år 1871 äfven andra klassens beväringensmanskap undergår öfning, Kongl. Maj:t då täcktes *från allmänna beväringens fonden anslå* de för ändamålet erforderliga medel?" Är detta värdigt? Ligger det icke i karakteren af det nuvarande representationssättet, att det skall finnas en vevverkan emellan Regering och folk? Nu hafva vi Regeringsledamöterna ibland oss, och Herr Krigsministern har förklarat, att han vill disponera fonden för andra ändamål än Stats-Utskottet föreslår; vi kunna alltså icke vara okunnige om Regeringens tanke, vi veta hvad Regeringen här vill, är det icke då ett svek att, såsom Stats-Utskottet föreslår, ingå till Regeringen med denna märkvärdiga frågan *om?*

Reservationen innehåller en hemställan, att ifrågavarande anslag måtte i statsregleringen för år 1871 föras *inom linien*; i motsats deremot vill jag föreslå, att både Stats-Utskottets och reservanternes förslag föres inom linien,

men att hvad Kongl. Maj:t föreslagit i fråga om anslaget för andra årets beväringsofningar må i vanlig ordning i Riks-staten uppföras.

Herr Mankell: Jag hade icke ämnat deltaga i denna diskussion, då jag i går hade tillfälle uttala mina åsikter angående behovet af beväringens vapenöfningar och medlen till dess fyllande. Som jag likväl under diskussionen kommit att tänka på en utväg, hvarigenom möjligen skulle kunna beredas annan tillgång till medel för nämnda öfningar, har jag ansett det vara min skyldighet att framlägga mitt förslag derom. Dessförinnan kan jag dock icke undgå att beklaga den utgång, frågan om anslaget till indelta arméens vapenöfningar i går fick, på samma gång jag befarar, att orsaken dertill är att söka mera i Kammarens ovilja öfver en obehaglig händelse, som då tilldrog sig, än i ovilja mot sjelfva det då afgifna förslaget att minska indelta stammens öfningsanslag, hvarigenom man kom att för mycket fästa sig vid personen, och för litet vid saken, till skada för denna sednare. Om så icke skett, hade hela denna långa diskussion varit obehöflig.

Huru nu dermed än må vara fallet, så står jag dock fast vid min då yttrade åsigt, att 1871 års beväring bör öfvas i hela dess utsträckning; och då denna tanke är för mig klar, får jag äfven ingå på följderna deraf, det vill säga beqväma mig till anvisande af nödiga medel därför. Jag sade i går, att jag ansåg det olämpligt, att ifrågasätta beväringens användande för andra ändamål än det, för hvilket den är afsedd. Jag vidhåller denna åsigt i dag, och kan således icke gilla Utskottets förslag, likasom jag måste ogilla hvarje användande, från hvilket håll det än må ifrågasättas, för annat ändamål än det med fonden ursprungligen afsedda. En representant från Vestergötland, äfven fackman, har redan utvecklat samma åsikter som jag hyser, derom att utbildning af befäl ur beväringens leder snart kan komma i fråga och att, om Statsmakterna besluta sig för friköpningens upphörande, den bildade ungdomen skall nödgas underkasta sig beväringsofningarne, hvarigenom tillgång till befäl kan beredas.

Om man nu icke vill taga medlen ur denna fond, så får man se till, om andra medel kunna för ändamålet vara tillgängliga, och jag tror mig hafva funnit att så är fallet. Jag vill då först erinra, att jag i går yttrade mig mot det sätt för statsregleringens uppgörande, som blifvit föreslaget, att nemligen tillgripa besparingar, emedan detsamma blott vore en nödfallsutväg för ögonblicket, som icke på ett genomgripande sätt kunde åstadkomma en ordnad statsreglering för framtiden, äfvensom att jag ansåg den enda rätta utvägen bestå i minskning af utgifterna. Det är en sådan minskning i utgifterna på ett håll, som jag ämnar föreslå till användande på ett annat håll, och hvilken jag under fortgången af statsregleringen skall närmare utveckla.

Jag får då först erinra derom, att Kammarerna i går nedsatte det begärda anslaget till garnisonsregementenas mathållning med 100,000 R:dr. Längre fram ämnar jag ifrågasätta en nedsättning i gevärsanslaget från 600,000 R:dr till 400,000 R:dr, på skäl som då närmare skola angifvas. Vidare har jag för afsigt att föreslå en nedsättning i anslaget till befästningsarbetena från 281,000 R:dr till 221,000 R:dr, likaledes på skäl som framdeles skola närmare angifvas. Läger jag då tillsammans den bespa-

ring, som i går beslöts å mathållningsanslaget, 100,000 R:dr, de 200,000 R:dr, som vinnas å gevärsanslaget och de 60,000 R:dr hvarmed befästningsanslaget skulle minskas, så uppkommer ett belopp af 360,000 R:dr. Sammanräknas detta belopp med den summa af 250,000 R:dr, hvilken Utskottet anser kunna för beväringens vapenöfningar disponeras, så gör detta 610,000 R:dr. Således skulle, under förutsättning af Riksdagens bifall, tillgängliga medel för nu ifrågavarande ändamål finnas.

Denna finansberäkning beror dock derpå, att Kammaren bifaller de af mig nu föreslagna besparingar och med sådan majoritet, att denna mening, i händelse af gemensam votering, blifver Riksdagens beslut. Lyckas detta, behövas icke några ökade skatter lika litet som beväringens fondens tillgripande. Lyckas det icke, så är jag dock så öfvertygad om nödvändigheten af beväringens vapenöfningar, att jag yrkar, att, med afslag å Utskottets förslag, Kongl. Maj:ts Proposition må bifallas.

Herr Ahlgren: Ehuru ämnet tyckes vara uttömdt, anser jag mig dock, när jag med min röst biträdt det förslag Utskottet här framställt, med anledning af åtskilliga under denna diskussionen fällda yttranden böra förklara, att Stats-Utskottet visst icke, såsom här förmenats, förbisett att 1860 års kungörelse är af civillags natur, och att således dess bestämmelser icke kunna, hvarom i allt fall ej nu är fråga, af den ena statsmakten ensidigt förändras eller rubbas. Lika litet har det undgått Stats-Utskottet, att den allmänna beväringens fonden blifvit ställd till Kongl. Maj:ts disposition för att användas till beväringens utveckling.

För min del vill jag emellertid icke förneka, att ju genom bifall till Stats-Utskottets föreliggande förslag en viss del af denna fond komme att i viss mån användas till andra ändamål än dem, för hvilka fonden ursprungligen torde varit afsedd; men om båda statsmakterna derom blifvise, så ligger väl deruti icke något inkonstitutionellt. De, hvilka klandrar Stats-Utskottet, lära dessutom näppeligen kunnat göra sig reda för hvad som menas med beväringens vidare utvecklande. Egentligen synes, såsom under diskussionen redan blifvit nämndt, ändamålet med denna fond hafva varit bildande af underbefäl eller s. k. beväringens eliter; men har Regeringen för detta ändamål tagit fonden i anspråk? Nej, visst icke! Regeringen har under åtskilliga förutsättningar vid 1869 års riksdag gifvit en annan tolkning åt begreppet beväringens vidare utveckling, derigenom att förslag blifvit framställt om fondens tagande i anspråk för dels beväringens utsträckta vapenöfningar och dels kostnaders bestridande i och för rekrytering vid indelta arméen. Tillåt mig nu fråga, om det förslag, som Stats-Utskottet afgifvit, kan anses vara mera främmande för hvad man med fonden ursprungligen afsatt, än hvad som innefattades i Regeringens nyss omförmälda, under år 1869 framställda förslag?

Hvad nu först angår Utskottets förslag om första beväringens klassens öfvande under år 1871 har icke någon talare derom haft något att säga. Hvad åter beträffar andra klassens beväringens möten under samma år, står ju först och främst i motiveringen till Utlåtandet, att Stats-Utskottet för sin del anser, det någon inskränkning i dessa öfningar icke bör under

1871 göras. Sedermera säges det i slutet af Utlåtandet uttryckligen, att om Kongl. Maj:t finner nödigt, att under nämnda år äfven andra klassens beväringsskapat undergår öfning, Kongl. Maj:t täcktes då från allmänna beväringsskapat anslå de för ändamålet erforderliga medel. Den ärade representanten från Norrköping har likväl under ganska skarpa och omilda uttryck förklarat sig anse, att något svek skulle ligga i orden "om Kongl. Maj:t etc.", men jag måste mot en så beskaffad förutsättning på det bestämdaste protestera. Låt om oss dessutom antaga, att Kongl. Maj:t förordnar, det andra klassen af beväringen bör öfvas 1871, äfvensom att Kongl. Maj:t icke vill dertill använda något af beväringsskapat. Kongl. Maj:t vore ju då oförhindrad att vid kommande riksdag äska anslag för detta ändamål, och någon skada vore då icke heller skedd, i händelse, såsom i Utlåtandet nämnes, Kongl. Maj:t icke vill bereda sig tillgång dertill af de medel, emellan 8 och 900,000 R:dr, hvarpå tillgång i allmänna beväringsskapat finnes. Den värde representanten från Norrköping har vidare anfyllt Utskottet ömsom med allvarets och ömsom med ironiens vapen, och han har till och med citerat auktoriteten Cajsa Warg, förmenande, att Utskottet hyllat satsen: "man tager, der man så hafva kan". Då jag icke riktigt förstår tillämpningen af nämnda sentens på förevarande fall, nödgas jag lemna densamma obesvarad, dock under erinran att medel till betydligt belopp finnas odisponerade å allmänna beväringsskapat.

Såsom Herrarne kända, har Riksdagen icke godkänt Kongl. Maj:ts förslag om öfverflyttning af vissa båtsmansnummer till landtförsvaret, med hvilken öfverflyttning, enligt Kongl. Maj:ts förslag, skulle förenats en utgift från allmänna beväringsskapat af ungefär 200,000 R:dr. Följaktligen blifver detta belopp tillgängligt, enär detsamma väl icke kan, såsom uppgifvits om andra fondens medel, vara afsedt till inköp för beväringen af byxor och kapotter m. m. Då under denna öfverläggning, enligt min uppfattning, något skäl icke blifvit anfördt, som öfvertygat mig om nödvändigheten eller lämpligheten att frångå Stats-Utskottets förslag, påyrkar jag fortfarande bifall till detsamma.

Herr Carl Ifvarsson: Då jag i början af detta sammanträde icke var tillstädes och således icke varit i tillfälle att höra de talare, som först hade ordet, föresatte jag mig i förstone, då jag hit ankom, att icke yttra mig under denna öfverläggning. Jag skulle säkerligen icke heller hafva gjort det, om icke en värd representant från Gotland funnit tillständigt att ganska häftigt anfälla Stats-Utskottet, och emedan jag med min röst biträdt förevarande förslag, har jag ansett mig pliktig att det försvara. Han ville nemligen låta förstå, att andra motiver än dem, som vore synliga i Stats-Utskottets Betänkande, dikterat dess beslut. Jag vågar emellertid påstå, att detta åtminstone icke är fallet med den, som framlade förslaget, på grund af den kändedom jag eger om hans personlighet och hans syften, och icke heller med mig, enär så väl han som jag endast afsett att undvika de konflikter, som möjligen skulle kunna uppstå icke blott emellan Regeringen och Riksdagen utan lika väl mellan Riksdagens båda Kamrar samt möjligen äfven inom denna och icke blott detta utan äfven att bibehålla ett godt förhållande bland folket. Att vi icke lyckats, medgifver jag, emedan det visar sig, att motståndet måhända nu är lika

stort, som det skulle hafva varit, om Stats-Utskottet tillstyrkt att anslå 600,000 R:dr till ändamålet.

För min del beklagar jag, att det är och synes blifva förgäfvat att förena sinna om denna angelägenhet, men på samma gång får jag säga, att jag icke ännu är böjd att låta Utskottets förslag falla. Jag gör det icke, ehuru det må medgifvas, att, om 250,000 R:dr anvisas särskildt eller om de utgå från beväringensfonden, skall i båda fallen beloppet utgå af Statens medel, ty der finnes i alla fall den skilnaden, att statsregleringen icke går lika väl ihop, då i sednare fallet anslaget skall utgå af befintliga medel, men i det förra af nytt anslag, om sådant beviljas.

Men detta är dock icke det väsendtligaste motivet för mitt tillgörande i frågan. Jag skall försöka angifva detta. Men man har påstått, att Riksdagen icke eger rätt att ingå med någon underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att en del af beväringensfonden användes till beväringens öfningar, och äfven från denna synpunkt har jag stor betänklighet att öfvergifva Utskottets förslag. Ty om man finge drifva saken derhän, att det vore en olaglighet, att Riksdagen ingår till Kongl. Maj:t med underdåniga skrifvelser, då kan jag icke heller finna att Riksdagen har här något att göra. Den kan då gerna vara härifrån och öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att handhafva Riksdagens angelägenheter utan Riksdagens hörande. Men så kan och så bör det icke vara. Det må stå Kongl. Maj:t fritt att vid Riksdagens framställningar fästa det afseende, som Kongl. Maj:t anser sig befogad att göra. Men Riksdagen måste hafva denna rätt, och den är väl det minsta man kan medgifva åt Riksdagen.

Eget är också verkligen att höra Riksdagens egna medlemmar framkomma med ett motsatt påstående. Häraf vill synas, som skulle hos åtskillige talare meningen vara, att Riksdagen är till blott för att säga *ja*, men icke för att säga *nej* eller uttala någon egen tanke till Regeringen. Detta är i sanning det besynnerligaste jag någonsin hört, och jag beklagar, om en sådan grundsats finge göra sig här gällande, ty den yttersta följden kunde svårligen blifva någon annan än den, att folket en annan gång komme att välja personer, om hvilka de visste att de skulle gå ytterst radikalt till väga.

Mot det ifrågavarande förslaget har äfven blifvit anmärkt, att Stats-Utskottet derigenom velat tillstyrka Riksdagen att uttala den åsigt, att den andra klassens beväringensmanskap *icke* bör öfvas under nästkommande år. Jag förmår sannerligen icke finna, huru man kan från Utskottets framställning leda sig till ett sådant resultat. Utskottet har blott velat säga, att det beror af Kongl. Maj:t, om detta manskap under nämnda år bör undergå öfning eller icke. Kongl. Maj:t eger ju att bestämma derom utan Riksdagens hörande. Utskottet har derföre antagit, att pröfningsrätten i detta fall tillkommer Kongl. Maj:t, och Utskottet har af sådan anledning gifvit sitt tillstyrkande den vilkorliga form, hvarunder detsamma med hänsyn till andra klassens beväringensmöten här förekommer, och sagt, att, om Kongl. Maj:t finner nödigt, att äfven detta manskap undergår öfning, då får Riksdagen i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes från beväringensfonden anslå medel för ändamålet. Jag tror icke, att någon med skäl kan påstå, att Riksdagen genom bifall härtill velat afstyrka vapenöfningarne för beväringen, och lika litet kan jag för min del gifva de

talare rätt, som förmena, att genom antagande af detta förslag Riksdagen skulle hafva *ensidigt* lagt an på bevaringsfonden. Någon rimlig anledning till en sådan tolkning lemnas åtminstone icke af Betänkandet, hvilket endast talar om en underdånig *anhållan*. Klart är ock, att, då bevaringsfonden är ställd till Kongl. Maj:ts disposition i och för vissa ändamål, Kongl. Maj:t icke kan använda den till något annat ändamål utan Riksdagens medgifvande, lika litet som Riksdagen kan göra det utan medgifvande af Kongl. Maj:t. Stats-Utskottet har ock ställt sig på denna ståndpunkt af frågan. Kongl. Maj:t har begärt, att 200,000 R:dr af fondens medel skulle få användas till ett ändamål, som Stats-Utskottet icke funnit för närvarande behöfligt och derföre afstyrkt förslaget, men Stats-Utskottet har deremot för sin del ansett nödigt, att ett lika stort belopp och möjligen 50,000 R:dr dertill användes till ett *annat* ändamål, som närmare öfverensstämmer med det, för hvilket bevaringsfonden ursprungligen är afsedd, något som hvar och en torde medgifva vara förhållandet. Häraf lärer ock inses det orimliga uti hvad man velat förebära, att Stats-Utskottet skulle här hafva handlat *ensidigt*.

I öfrigt hafva under denna öfverläggning uppträdt flere talare, om hvilkas framställningar mycket kunde vara att säga; men jag skall icke vidröra dem, emedan tiden är dertill för dyrbar. Jag vill dock fästa uppmärksamheten å några ord, som jag hörde yttras af representanten från Östergötland, och jag gör det för att på dem taga fasta. Han sade, nemligen bland annat, att man bör akta sig att slagta hönan som värper guldägg. Jag anser, att han har rätt, och jag önskar, att han må komma ihåg denna sanning, då vi hinna till frågan om bankovinsten. Ty då jag anser, att Statens fonder så fort som möjligt böra ordnas på ett ändamålsenligare sätt och äfven, om sådant behöfves, till en del användas till Statens behof, men att, på det lånesökande derigenom icke må tillskyndas för stor förlägenhet, man bör ställa så till, att Riksbanken under tiden underlättar lånerörelsen, och detta kunde ske derigenom, att Riksbanken finge behålla en del af sin vinst. På sådant sätt kunde förhållandet blifva ordnad till fördel både för de lånesökande och för Staten, och jag hoppas, att Kammarerna må fästa afseende härvid, då frågan om bankovinsten förekommer, men i sådant fall tror jag ock, att bevaringsfonden kan användas till det ändamål, som Stats-Utskottet antydt. Alla besparingar äro dessutom icke anlidade och saknas de nu, måste det väcka förundran, hvart de tagit vägen, ty ända tills i dag har man icke bört annat än att många fonder funnits till.

Jag slutar med förklaring, att jag mot den åsigt, som under denna öfverläggning blifvit från vissa håll uttalad derom, att Riksdagen vore oberättigad att ingå med någon underdånig skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, nedlägger min protest samt anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag. Om åter Kammarerna heldre vill antaga Herr Sven Nilssons amendement, har jag för min del icke heller något deremot, ehuru jag tror, att hvar och en kan tolka Utskottets förslag lika med den mening som åsyftas genom Herr Sven Nilssons förslag.

Herr Statsrådet Berg: Den fråga, som nu föreligger, kan betraktas och har äfven blifvit betraktad ur flera synpunkter, från ekonomisk, mi-

litärisk och konstitutionel. Stats-Utskottet synes företrädesvis hafva fäst sig vid den förstnämnda, och dess ärade ordförande har i dag antydt, att äfven Kammaren skulle vilja göra det, då han uttalat den åsigt, att utgången inom Kammaren af denna fråga vore beroende af, huruvida statsregleringen går ihop eller icke. Jag må bekänna, att jag för min del härutiinnan icke hyser samma förväntan som han, ty jag tror, att den konstitutionela delen af frågan är den, som — jag är derom öfvertygad — skall i denna Kammare göra sig främst gällande, lika väl som hos hvar och en annan. Jag är förvissad, att en hvar af Kammarens ledamöter, huru högt han än ställer sparsamheten och huru lifligt han än må önska att genom besparingar fylla statsbristen, dock icke för vinnande af detta ändamål vill begagna något medel, som han måste erkänna vara olagligt eller inkonstitutionelt. Derföre ligger ock här största vikt uppå, att vi göra för oss klart, om Stats-Utskottets förslag är med vår konstitution öfverensstämmande eller icke; och om vi finna, att detta *ej* är förhållandet, är jag öfvertygad, att denna Kammare icke skall för sparsamhets-skäl uppoffra grundlagen.

Frågans stora konstitutionela betydelse har redan af flera föregående talare blifvit fullständigt franhållen på ett vida vältaligare sätt än jag förmår göra det, och jag skulle derföre ansett öfverflödigt att begära ordet, om icke den förre talarens yttrande gjort på mig det intryck, att något missförstånd eger rum, just om det *hvari* det inkonstitutionela i Utskottets förslag ligger. Han har nemligen sagt, att det icke borde anses stridande emot eller icke öfverensstämma med grundlagen, att Riksdagen vände sig till Kongl. Maj:t med en underdånig anhållan. Jag tror dock icke, att någon påstått, det Riksdagen, genom en sådan anhållan, om den dertill begränsat sin framställning, skulle i någon mån öfverträdt sin befogenhet, men jag hemställer och frågar, om det förslag, som nu föreligger, verkligen inskränker sig till endast en "underdånig anhållan"? Har man *ej* derjemte föreslagit att ur budgeten utesluta anslaget för andra beväringssklassens öfning, och genom det för en sådan öfning uppställda villkor att kostnaden bestriddes af beväringssklassens tillgångar sökt lägga band på den Konungen tillförsäkrade fria dispositionsrätt till denna fond? Det är redan af de ledamöter, som yttrat sig om den konstitutionela sidan af saken, tydligen ådagalagdt, att enligt beväringsslagen Kongl. Maj:t eger att årligen till öfning inkalla både första och andra klassen af beväringen.

Denna Konungens i lag bestämda rätt får *ej* af den andra statsmakten återkallas eller inskränkas, och det kan således *ej* vara med grundlagen öfverensstämmande, om Riksdagen utöfvar sin beskattningsrätt på ett sätt, hvarigenom Kongl. Maj:t förhindras att öfva beväringen i den utsträckning lagen medgifver. Sker det, öfverskrider Riksdagen sin befogenhet och ingriper i Kongl. Maj:ts rätt. Stats-Utskottet tyckes äfven hafva insett detta. Utskottet har nemligen icke satt i fråga, att lagbudet borde ändras; det har icke heller uttalat sig emot andra beväringssklassens öfvande under nästkommande år; utan fast heldre uttryckligen förklarar, att en sådan dess öfning vore icke blott nyttig utan jemväl nödvändig. Utskottet har ju blott, säger man, anhållit, att Kongl. Maj:t måtte bereda tillgång dertill från beväringssklassens tillgångar. Men ehuru man erkänner, att Kongl. Maj:t *kan* härtill säga nej, har man likväl uteslutit det

hittills å ordinarie stat för ändamålet anvisade anslag, och genom denna åtgärd — denna anslagsvägran vill man således göra Konungens i lag medgifna ovilkorliga rätt att låta öfva andra klassen af beväringsskapet beroende deraf, att han, emot hvad hans rådgifvare inför Riksdagen förklarar, anvisar medel från beväringsskatten. Denna fond är emellertid, enligt beväringsskattelagens uttryckliga föreskrift, ställd till Kongl. Maj:ts disposition för ett visst uppgifvet ändamål. Här har tvistats om, hvilket detta ändamål egentligen skall vara, och man har, med åberopande af författningens motiver velat bevisa, att fondens ändamål skulle vara något annat än det i sjelfva lagen angifna eller befrämjande af "beväringsskattens ytterligare utbildning." Vare härmed huru som helst, *det* är dock, omtvistadt, att det är till Kongl. Maj:t, som dispositionen af den allmänna beväringsskatten blifvit öfverlemnad, och icke till Riksdagen, och denna har således ingen rätt att utställa invisningar derpå. Men — invänder man — Utskottet har ju icke heller gjort detta; — Utskottet har blott hemställt, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, om icke denna fond kunde för behofvet lemna tillgång. Ja väl, men med äfventyr, om Kongl. Maj:t icke vill anlita dessa medel, att beväringsexercisen ej får ega rum; men då, såsom jag ofvan sökte visa, Riksdagen icke eger rätt att tvinga Konungen, vare sig att inställa de i lag medgifna beväringsskattningar eller att dertill disponera några medel af beväringsskatten, då torde det vara gifvet, att Riksdagen ej heller, om ock under form af en "hemställan" kan säga till Kongl. Maj:t: "Du *måste* göra *antingen* det ena *eller* det andra — *antingen* afstå från rättigheten att låta öfva beväringen — *eller* afsäga dig den fria dispositionsrätten öfver beväringsskatten."

Sådan är den uppfattning af frågans konstitutionela sida, som gjort sig hos mig gällande. En föregående talare har behagat kalla den en etikettsfråga. Den är dock af vida högre betydelse. Den gäller de båda Statsmakternas inbördes förhållande, och om Riksdagen må ega att genom anslagsvägran till en i lag bestämd institution hindra Konungen att så, som lagen bjuder, upprätthålla denna institution — och här är det ej etiketten utan grundlagen, som eger utslagsrösten. I den ställning jag för närvarande innehar, anser jag det vara min pligt att, så godt jag förmår, vaka deröfver, att grundlagen må till anda och bokstaf efterlefas och detta såväl från konungamaktens som från Representationens sida. Denna pligt, om än dess åsidosättande blott i det ena fallet kan medföra ansvar, men måhända i det andra snarare framkalla en tillfällig opinionsloford, är dock i begge fallen lika oeftergiflig. Jag måste därför protestera mot Utskottets nu förevarande förslag, såsom, enligt min åsigt, icke med grundlagens anda och mening förenligt.

Herr Jöns Pehrsson: Min motion är i väsentlig mån bifallen, derigenom att Kongl. Maj:t redan beslutat inställande af andra klassens beväringsskattningen för innevarande år. Hvad den nu förevarande frågan beträffar, så är väl egentligen icke någon besparing att vinna derigenom, att man antager Stats-Utskottets förslag, eftersom man enligt detta förslår Kongl. Maj:t, att använda penningar ur en samlad fond. Någon afprutning på utgifterna sker således icke på detta sätt. För öfrigt är det

en fråu vissa håll länge öfvad konst att söka utöfva en påtryckning och framtvunga anslag, genom att förespegla en hop faror af en vägran till ett af Regeringen framställt förslag. Jag påminner i detta afseende om den starka påtryckningen för framkallandet af det stora gevärsanslaget. Jag för min del tror icke, att det vore så farligt att för en verklig besparings vinnande inställa t. ex. första klassens beväringsofvingar nästa år, liksom man inställt andra klassens för i år. Dock vill jag icke göra något yrkande härpå, men jag vill visa, att jag icke känner mig nedtryckt af tillrättavisningen i går. Hvad man då förebrådde mig, dertill hafva andra gjort sig skyldige i dag. För öfrigt får jag i den saken hänvisa till § 52 Riksdags-ordningen. Det af Stats-Utskottet här gjorda förslaget är icke vara principvidrigt eller inkonstitutionelt, utan yrkar jag bifall dertill, ehuru ingen verklig besparing dermed göres. Man bör emellertid väl, heldre än att pålägga en ökad beskattning, använda de tillgångar man har. Dessutom är det nu blott fråga om en anhållan till Regeringen, och en sådan måtte väl i alla händelser icke vara otillåten. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets Betänkande i denna punkt.

Friherre Gripenstedt: Det är med den största tveksamhet jag i denna fråga har begärt ordet, då Kammararen med allt skäl kan önska ett snart slut på denna nog långa diskussion. Jag skulle likväl, i händelse utgången blefve en annan, än jag hoppas och önskar, förebrå mig, om jag i denna sak icke uttalat min mening. Frågan är redan ur rättslig, konstitutionel och ekonomisk synpunkt så utredd, att någonting vidare i dessa hänseenden icke torde behöfva tilläggas. Men det finnes ännu en sida af saken, som förtjenar att belysas, nemligen den *politiska*, eller huruvida det kan vara med politisk klokhet öfverensstämmande att bifalla Utskottets förslag.

Det är ju en här oomtvistad sak, att Regeringens medlemmar förklarat, att utan tillhjälp af denna fond kan det ändamål, för hvilken den är samlad, icke realiseras, äfvensom att detta ändamål af dem anses vara för Statens väl oundgängligt. Det fordras i min tanke då ganska litet politiskt förstånd, för att se hvad det här gäller, och det synes derföre vara skäl, att man noga tänker sig före innan man fattar ett sådant beslut, som det Stats-Utskottet här föreslagit. Det första, som vid ett sådant tillfälle, då man vill framtvunga ett sådant resultat, torde kunna fordra, är att man står på fullt laglig grund, men att detta icke här är fallet, synes mig vara på det mest öfvertygande sätt af flere föregående talare visadt. Och jag frågar dessutom: finnes det någon nödvändighet att fatta ett sådant beslut? Mnn har visserligen till en början påstått, att en sådan nödvändighet skulle finnas uti ekonomiska skäl, eller för att undvika ökad beskattning. Men det har ju blifvit ådagalagdt, att äfven denna anledning till den föreslagna åtgärden saknas, och att möjlighet finnes till uppgörande af statsregleringen utan att förhöja någon beskattning. Det förslag, som i sådan syftning blifvit här i Kammararen framställt, har också af den Regeringsledamot, som dertill är mest kompetent och befogad, förklarats vara, om icke fullt tillfredsställande, dock såsom en nödfallsutväg antagligt. Man invänder nu, att i denna kalkyl dock förefanns en brist af 50,000 R:dr, men kan verklig en sådan summa vara af någon väsendtlig betydelse i en reglering som uppgår till mer än

fyratio millioner, och der således den anmärkta bristen skulle utgöra föga mer än en tusendedel af hela beloppet, hvilket för öfrigt blott grundar sfg på en beräkning? Vi hafva dessutom i går fattat ett beslut angående anslaget till garnisonsregementenas mathållning, hvarigenom en besparing af 100,000 R:dr åstadkoms, och i stället för brist skulle således uppstå ett öferskott af 50,000 R:dr. En talare har yttrat att, af 1869 års bankovinst, 1,500,000 R:dr, som af Regeringen föreslagits och af Banko-Utskottet tillstyrkts att användas för Statsverkets behof, borde i stället åt banken, för dess lånerörelses utvidgning reserveras en tredjedel eller 500,000 R:dr. Vi skulle då åter derigenom få en brist af en half million att fylla. Jag ser verkligen icke hvarför man icke då lika väl skulle kunna säga, att man borde behålla hela bankovinsten. Vi finge då en brist, ej blott af en half million, utan af 1,500,000 R:dr att fylla, men på sådant sätt skulle man ju på ett konstladt sätt kunna få en statsbrist när som helst och snart sagdt till hvad belopp som helst, ifall man ej vill begagna de tillgångar som finnas. Man har äfven sagt, att då Riksdagen uteslutande eger disponera öfver bankovinsten, så borde Regeringen ej taga densamma i beräkning. Jag hemställer likväl, om ej Riksdagens dispositionsrätt är lika uteslutande öfver alla skatte- eller bevillningsmedel. För min del känner jag åtminstone icke någon annan myndighet än Riksdagen, som eger att disponera öfver det ena så väl som det andra slaget af dessa tillgångar. Det förefaller mig verkligen af allt detta, som om man rent af ville *framtvunga* ett beslut, som man eljest, som mig synes, sorgfälligt borde undvika, och jag kan knappast förklara åtskilliga förslag på annat sätt, än att man behöfver skaffa sig något motiv för ett dylikt beslut.

Jag hade ämnat att yttra mig i anledning af en talares fråga, huruvida man skall kunna stämpla såsom inkonstitutionellt eller anse såsom obehörigt, att Riksdagen ingår till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, som blott innehåller en hemställan. Sedan en ledamot från ministerbänken så fullständigt upptagit denna fråga till besvarande, kan jag inskränka mig till att säga, att lika laglig och berättigad, som en dylik hemställan är, så länge den håller sig inom gränserna för Riksdagens befogenhet, lika olaglig och oberättigad är den, om den åsyftar att utöfva ett tvång eller innehåller en vilkorlig befallning. Jag hemställer t. ex. hvad man skulle säga, om Riksdagen till svar på en Kongl. Maj:ts Proposition om anslag till öfningar af andra klassens beväring aflät en skrifvelse, som innehölle: att Kongl. Maj:t väl må öfva andra klassens beväring, men att medlen dertill i så fall må tagas af Första Hufvudtiteln. Någon olikhet förefinnes visserligen emellan ett sådant svar och det som Stats-Utskottet nu föreslagit att aflåta, men en likhet och en väsendtlig likhet, ligger dock deri, att Riksdagen sålunda hänvisar på medel, öfver hvilka den icke har någon rätt att disponera. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts Proposition och afslag å Utskottets förslag.

Herr Medin: Då jag yttrat mig hvarje gång fråga om beväringsofningarne förevarit, vill jag äfven nu uttala min mening. Vi hade först tolf dagars beväringsofning. De hafva sedan ökats successivt. Detta är icke så litet tryckande. Jag hoppas, att Kongl. Maj:t har sig bekant,

huru svår folkets ställning är. Jag säger ingen osanning, då jag försäkrar, att de älska sin Konung och sin Regering. Men de sår, som flera års klena skördar efterlemnad, läkas säkert icke på mindre än sex år, förutsatt att vi under hela denna tid få en god afkastning af vår jord. Stats-Utskottet har verkligen ett svårt göromål. Tillstyrker det hvad den andra Statsmakten vill, så klandras det, går det en medelväg, så klandras det också. Jag tror, att vi nu gjorde klokast, om vi bifölle Stats-Utskottets förslag. Jag för min del kan icke annat än derpå yrka bifall.

Herr Key: Man har under diskussionen framhållit vådan af att vidröra ordinarie anslag, men hvarför har man icke velat erinra sig, att Riksdagens rätt i detta hänseende redan blifvit ett faktum, genomfördt af Representationen och medgifvet af Regeringen, således erkändt af de båda statsmakterna, i fråga om tvänne andra ordinarie anslag, durchmarchkostnadsanslaget och teateranslaget? Skulle det då vara mera inkonstitutionelt, att Riksdagen i en underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t hemställer, att Kongl. Maj:t, i händelse han finner för godt att år 1871 låta öfva andra klassens beväring, täcktes derföre anlita någon del af allmänna beväringsskatten?

För att bevisa att så skulle vara, hafva tvänne talare haft all möda osparad. Den ene af dem, en af kyrkans pelare, den ärade representanten från Norrköping, hemtade häromdagen sina argumenter från romanlitteraturen; i dag har han sökt dem hos Cajsa Warg och Gustafva Björklund. Kärlek och kokkonst i förening bilda ej teologen utan epikuréen. Hans tal föreföll också närmast menadt att vara en konstitutionel mörkpudding med brinnande säs. — Ja, allt låter sig försvaras med klyftiga sofismer, helst när de anrättas varma, men — mine Herrar, verkligheten talar dock kraftigast. I en tid, då från Sverige utvandra icke blott tusentals, nej, då vi på ett enda år, såsom i fjor, sett skaror måhända för alltid lemna fädernejorden till ett antal vida öfverstigande hela vår indelta armé, då vill jag fråga, om icke den enkla verkligheten griper långt djupare in i regeringsmakten än någonsin vi?

Herr Stenbäck: Genom den brandfackla, som Stats-Utskottet inkastat i Representationen, att tillegna sig, hvad den ej eger rättighet att förfoga öfver, då det i sjelfva verket rör tredje mans rätt, nationens upprätthållande, vare sig som laglydig eller försvarare af vår sjelfständighet som fritt folk, så förledes man att på Stats-Utskottets föregifna sparsamhets-skäl tillämpa bönen: "inled oss icke i frestelse".

Mig synes, då halfva tiden af Riksdagen ännu återstår, att före statsregleringens uppgörande en interpellation till Hans Maj:ts Regering kunde göras, om tillåtelse till den omnämnda beväringsskattens suspendering i detta fall; då Krigsministern vid 1869 års riksdag gjorde proposition om medlens användande, är ej ett afslag att förvänta.

Då den nämnda beväringsskatten är af civillags natur, kan och får den ej öfverträdas, förrän den på lagligt sätt är upphäfd.

Öfver-

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats först och främst bifall till Utskottets förslag, utan förändring, vidare bifall till samma förslag i öfrigt, men med den förändring som Herr Sven Nilsson i Österslöv påyrkat, dernäst bifall med sådan förändring som Herr Liss Olof Larsson föreslagit, ytterligare afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i ämnet samt slutligen afslag i förening med bifall till det yrkande, som afsåg anslagets bibehållande till oförändradt belopp. Å nu nämnda yrkanden framställde Herr Talmannen propositioner och förklarade sig hafva funnit ja vara öfvervägande för bifall till Utskottets förslag. Votering blef då begärd, och sedan till kontraposition antagits deras mening som ville bibehålla anslaget till oförändradt belopp, uppsattes nu, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet tillstyrkt under litt. b i trettonde punkten af dess Utlåtande N:o 24,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren, med bifall till Utskottets hemställan, för så vidt den angår Herr Jöns Pehrssons motion, men med afslag å samma hemställan i öfrigt, beslutit, att förslagsanslaget till beväringmanskapets vapenöfningar skall till oförändradt belopp, 500,000 R:dr, bibehållas.

Omröstningen utföll med 103 ja mot 76 nej, hvadan Utskottets hemställan i denna punkt bifallits.

Sedan omröstningens utgång tillkännagifvits, begärdes ordet af

Friherre Alströmer: Då jag, för att icke förlänga diskussionen, afstått från att yttra mig i sjelfva frågan, så anhåller jag nu i stället att mot det fattade beslutet få anmäla min reservation.

Följande ledamöter förklarade äfvenledes, att de reserverade sig mot det nu fattade beslutet, nemligen:

Herrar *Staaß, Grenander, Dahm, Wikström, Martin, Geijer, Wennerus, Ljunggren, Witt, Kruse, Grill, Wijk, Nordenfelt, Asker, Almqvist, och Kjellberg.*

Herr Printzensköld yttrade: Då jag ingalunda vill misstänkas för att med min röst hafva bidragit till ett beslut, som, enligt min åsigt, utgör ett fullständigt lagbrott, så får jag nu offentligen reservera mig emot det fattade beslutet.

Vidare anmäldes reservationer mot beslutet af Herrar *Rydberg, Hansson, Walberg, Altin, Bovin, Tenger, Åstrand, Wedberg, Bäcklin, Vult von Steijern, Friherre af Schmidt, Friherre Åkerhielm och Warberg.*

Herr Ehrenborg anförde: Jag ber att få anmäla, att, ehuru jag ingalunda vill bidra till någon ökad beskattning, jag dock, efter långt och moget öfvervägande, blifvit på konstitutionela skäl af mitt samvete tvingad att i denna fråga rösta nej; hvarför äfven jag anhåller att mot det nu fattade beslutet få nedlägga min reservation.

Reservationer anmäldes ytterligare af Herrar *Kallstenius, H. Schmidt, Leijer, Johan Johansson* från Örebro län och Friherre *von Otter* och

Herr Palander, som yttrade: Som det vill synas, som om alla de, hvilka i denna fråga röstat nej, vilja gifva detsamma tillkänna, så anser jag mig böra meddela det också jag så röstat, och ber jag att få anmäla min reservation emot det nyss fattade beslutet.

Slutligen afgåfvos reservationer af Herrar *Falk, Lindberg, Rutberg, Kinnanson* och *Törnfeldt*.

§ 5.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr *Leffler* med ingifvet läkarebetyg styrkt sig af sjukdom vara hindrad att deltaga i dagens sammanträde.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr *Olof Larsson* från Örebro län under 12 dagar från den 22 innevarande månad.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 4 e. m.

In fidem
H. Husberg.